

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
«___» _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми «Фінанси і облік в підприємстві»

на тему: Аналіз фінансового стану та перспективи розвитку діяльності
підприємства

Здобувача групи Ф-91р Бабаєва Джавада

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Джавад БАБАЄВ

Керівник к.е.н., доцент

Ірина ПЛІКУС

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«_____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувача групи Ф-91р інституту ННІ БІЕМ
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Бабаєва Джавада

Тема роботи: «Аналіз фінансового стану та перспективи розвитку діяльності підприємства»

Затверджено наказом по СумДУ № 0509 - VI від «15» травня 2023 р.

Термін здачі здобувачем (кою) завершеної роботи «14» червня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єкта господарювання ДБП «Урожай».

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):
дослідити сутність, роль та значення аналізу фінансового стану підприємства;
розглянути методологію аналізу фінансового стану підприємства; надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ДБП «Урожай», здійснити аналіз фінансового стану та розробити пропозиції щодо шляхів покращення фінансового стану ДБП «Урожай».

Дата видачі завдання: «17» квітня 2023р.

Керівник к.е.н., доцент Ірина ПЛІКУС

Завдання прийнято до виконання «17» квітня 2023 р.

Джавад БАБАЄВ

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр
на тему: «Аналіз фінансового стану та перспективи розвитку діяльності
підприємства»
Бабаєва Джавада

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 69 сторінках, з яких список використаних джерел із 44 найменувань. Робота містить 19 таблиць, 11 рисунків, а також 8 додатків.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. В сучасних умовах ринкової економіки діяльність вітчизняних підприємств потребує постійної оцінки фінансових явищ, що змінюються під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Ключовою умовою здійснення ефективної діяльності суб'єктів підприємництва є швидке реагування на зміни, яке можливо реалізувати за допомогою проведення АФСП, а у випадку необхідності, шляхом удосконалення механізму його проведення і обґрунтуванні його результатів. АФСП, його фінансових результатів, дає можливість визначати умови функціонування і подальшого розвитку суб'єкта підприємництва, приймати обґрунтовані фінансові управлінські рішення, виступає передумовою конкурентоспроможності підприємства. Отже, питання здійснення якісного АФСП є актуальними в умовах сьогодення з метою визначення потенційних можливостей покращення діяльності суб'єкта господарювання.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних та практичних аспектів АФСП та розробка основних напрямів удосконалення його фінансово-господарської діяльності.

Методи дослідження: монографічний (розкриття теоретичних засад організації та проведення АФСП); коефіцієнтний (розрахунок показників ФСП); порівняльний (аналіз показників ФСП); графічний (узагальнення та подання аналітичних даних за допомогою геометричних інструментів). Також програмний

продукт Google Trends для аналізу інтересу теми дослідження, Excel при розрахунках.

Основний результат роботи: в теоретичній частині досліджено питання, що стосуються теоретичних основ проведення аналізу фінансового стану підприємства; в роботі здійснено детальний аналіз фінансового стану ДБП «Урожай» за основними групами показників; на основі проведено аналізу було визначено напрямки подальшого розвитку ДБП «Урожай», а саме розраховано оптимальну структуру капіталу, що дозволить підвищити рівень фінансової незалежності підприємства, а також наведені резерви збільшення розміру прибутку суб'єкта господарювання.

Кваліфікаційна робота виконувалася у межах науково-дослідної роботи № 0121U114477 «Трансформація фінансової системи та стратегічні пріоритети її розвитку» (2021-2026 рр.) – СумДУ.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз фінансового стану, фінансові коефіцієнти, методи фінансового аналізу, звітність підприємства.

ЗМІСТ

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів.....	6
Вступ.....	7
1 Аналіз фінансового стану підприємства: сутність, роль та значення в сучасних умовах економічного розвитку	9
2 Методологія аналізу фінансового стану підприємства.....	16
3 Загальна фінансово-господарська характеристика та аналіз фінансового стану ДБП «Урожай».....	21
4 Перспективи розвитку діяльності підприємства ДБП «Урожай».....	34
Висновки	50
Список використаних джерел	54
Додаток А Тракткування сутності категорії «аналіз фінансового стану підприємства»	58
Додаток Б Характеристика складових фінансової звітності підприємства.....	59
Додаток В Характеристика основних показників коефіцієнтного аналізу.	60
Додаток Г Спрощена фінансова звітність ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.	63
Додаток Д Показники стану та структури балансу ДБП «Урожай».....	65
Додаток Е Групування підприємств за різними рівнями показників.....	67
Додаток Ж Прогноз фінансового результату підприємства	68
Додаток И Формула факторної моделі.....	69

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів

АФСП – аналіз фінансового стану підприємства;

ФА – фінансовий аналіз;

ФС – фінансовий стан;

ФСП – фінансовий стан підприємства;

СВК – середньозважена вартість капіталу

ВСТУП

В сучасних умовах ринкової економіки діяльність вітчизняних підприємств потребує постійної оцінки фінансових явищ, що змінюються під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Ключовою умовою здійснення ефективної діяльності суб'єктів підприємництва є швидке реагування на зміни, яке можливо реалізувати за допомогою проведення АФСП, а у випадку необхідності, шляхом удосконалення механізму його проведення і обґрунтуванні його результатів. АФСП, його фінансових результатів, дає можливість визначати умови функціонування і подальшого розвитку суб'єкта підприємництва, приймати обґрунтовані фінансові управлінські рішення, виступає передумовою конкурентоспроможності підприємства. Отже, питання здійснення якісного АФСП є актуальними в умовах сьогодення з метою визначення потенційних можливостей покращення діяльності суб'єкта господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів АФСП та розробка основних напрямів удосконалення його фінансово-господарської діяльності.

З метою досягнення поставленої мети доцільно здійснити вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність, роль та значення АФСП в сучасних ринкових умовах;
- вивчити методологію проведення АФСП;
- надати загальну характеристику фінансово-господарській діяльності ДБП «Урожай»;
- провести аналіз фінансового стану ДБП «Урожай»;
- розробити основні напрями покращення діяльності ДБП «Урожай».

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність економічних відносин, що виникають у процесі АФСП.

Предметдослідження – фінансовий стан ДБП «Урожай».

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи дослідження:

- монографічний (розкриття теоретичних засад організації та проведення АФСП);
- коефіцієнтний (розрахунок показників ФСП);
- порівняльний (аналіз показників ФСП);
- графічний (узагальнення та подання аналітичних даних за допомогою геометричних інструментів).

Також програмний продукт Google Trends для аналізу інтересу теми дослідження, Excel при розрахунках.

Інформаційною базою в процесі написання кваліфікаційної роботи є: підручники, навчальні посібники, наукові статті, Інтернет джерела і фінансова звітність ДБП «Урожай».

Кваліфікаційна робота виконувалася у межах науково-дослідної роботи № 0121U114477 «Трансформація фінансової системи та стратегічні пріоритети її розвитку» (2021-2026 рр.) – СумДУ.

1 Аналіз фінансового стану підприємства: сутність, роль та значення в сучасних умовах економічного розвитку

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки відбувається в умовах, які можна охарактеризувати як ті, що швидко змінюються та є динамічними. Такі умови негативно відбиваються на діяльності господарюючих суб'єктів. Подальший розвиток підприємств має бути націлений на зростання обсягів прибутку від фінансово-господарської діяльності, підвищення рівня фінансової автономії та ліквідності, що в свою чергу сприятиме забезпеченню високого рівня їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Фінансовий стан є важливою характеристикою щодо ефективності функціонування кожного підприємства, визначає рівень забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективність їх використання, а також спроможність здійснювати ефективну фінансово-господарську діяльність в умовах сьогодення.

Економічна теорія і практика визначають різні методи, що дають можливість різнобічно здійснити оцінку ефективності діяльності підприємства. При цьому, основним інструментом для оцінювання ефективності діяльності підприємства є аналіз його фінансового стану, що відбувається на основі розрахунку фінансових показників.

Проведення АФСП спричинено необхідністю здійснення систематичного аналізу слабких та сильних сторін у фінансово-господарській діяльності суб'єктів підприємництва, визначення основних напрямків покращення їх функціонування у ринкових умовах, переходу до самофінансування та самоокупності.

Важливість проведення АФСП під час функціонування підприємства обумовлена рядом чинників, що наведені на рисунку 1.1.

Існують різні точки зору провідних учених-економістів, що стосуються визначення сутності даної категорії (додаток А). Наведені трактування сутності дефініції АФСП мають подібні характеристики, але при цьому кожний із них має і свої особливості, які саме і відображають різноманітність підходів.

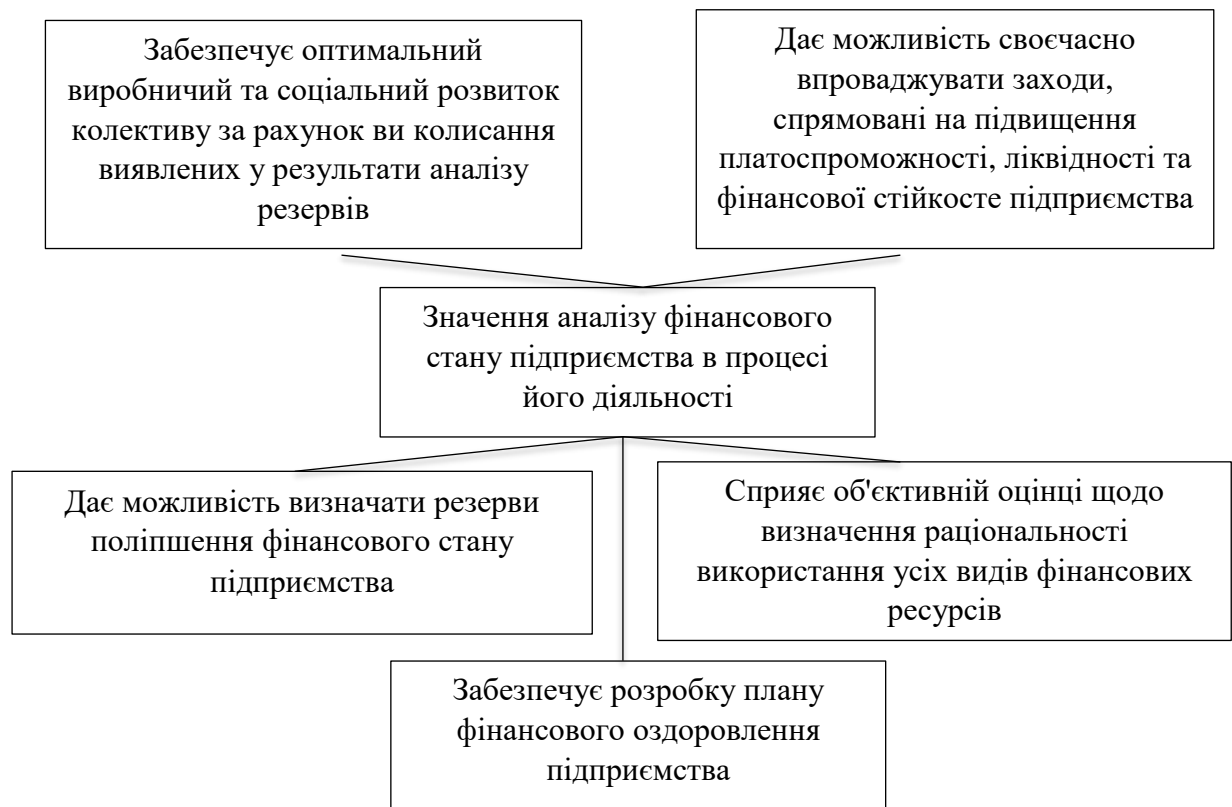

Рисунок 1.1 – Значення аналізу фінансового стану підприємства в процесі його фінансово-господарської діяльності

Так, на думку одних авторів, АФСП це процес дослідження ФСП, з точки зору інших – комплексне вивчення діяльності господарюючого суб'єкта, інша група авторів вважають, що це процес отримання ключових параметрів. На нашу думку, під фінансовим аналізом слід розуміти систему взаємопов'язаних методів обробки фінансових даних підприємства, яка спрямована на дослідження його фінансового стану та основних результатів діяльності з метою визначення резервів підвищення ефективності його функціонування.

Загальний алгоритм проведення АФСП наведено на рисунку 1.2. Дотримання послідовності зазначених етапів дозволить аналітику здійснити оцінку результатів різних сторін фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва.

Метою проведення АФСП є отримання обґрунтованої оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання та визначення умов прийняття оптимальних фінансових рішень [17].

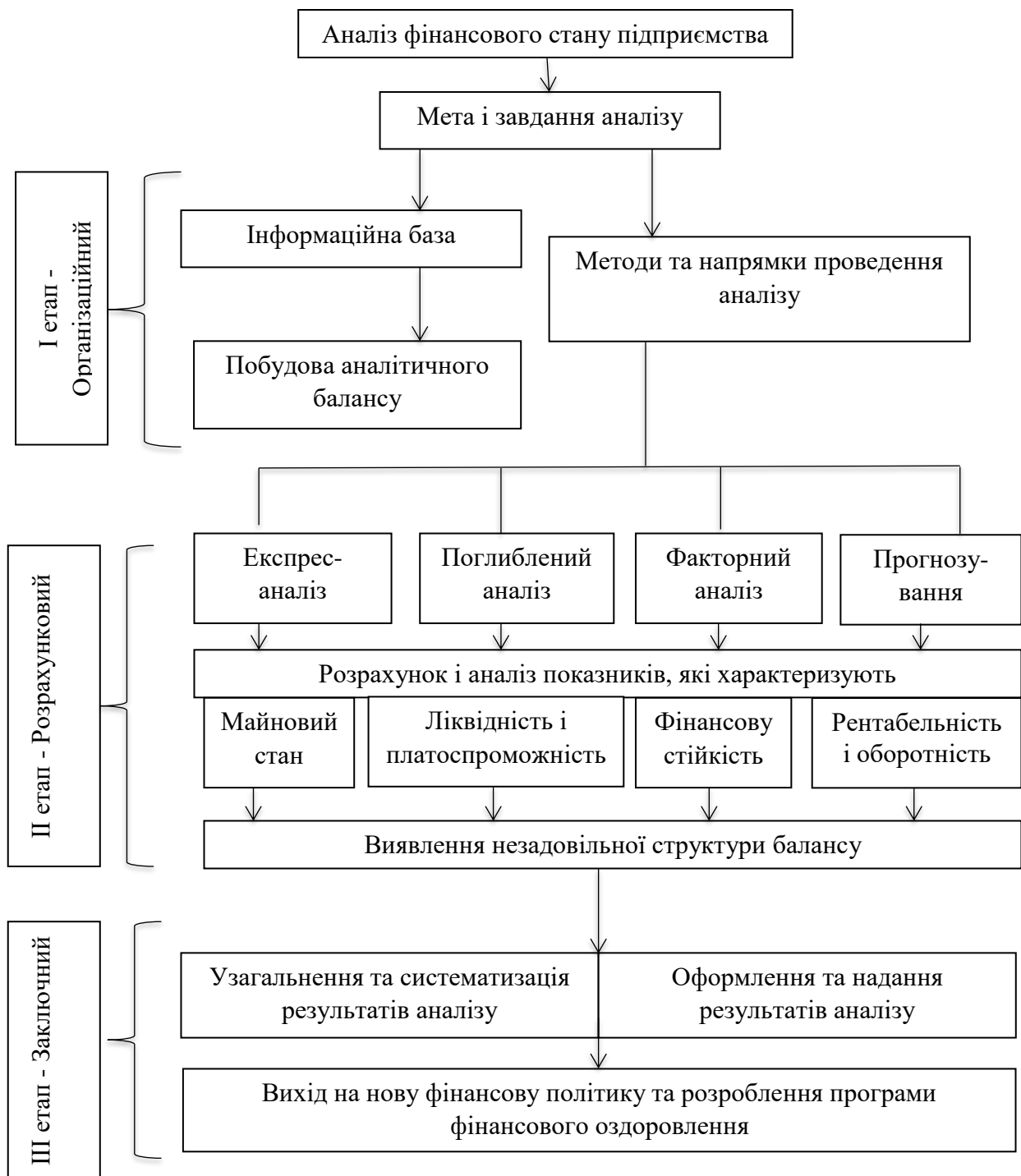

Рисунок 1.2 – Етапи проведення АФСП

До ключових завдань АФСП можна віднести:

- оцінка рентабельності й фінансової стійкості суб'єкта підприємництва;
- розрахунок ефективності використання майна підприємства;
- дослідження динаміки і стану ліквідності (платоспроможності), а також фінансової стійкості підприємства;

- визначення рівня інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства;
- оцінка становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Слід зазначити, що об'єктом фінансового аналізу є фінансові ресурси підприємства, а предметом – всебічна оцінка ФСП та визначення шляхів подальшого ефективного його розвитку.

Основними функціями ФА є:

- об'єктивний аналіз ФС, фінансових результатів, ефективності та ділової активності підприємства;
- визначення причин існуючого стану та отриманих результатів;
- обґрунтування прийняття фінансових управлінських рішень;
- виявлення резервів покращення ФС суб'єкта господарювання [17].

В процесі оцінки ФСП використовують різні види фінансового аналізу, класифікація яких наведена на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Основні види фінансового аналізу

Фінансовий аналітик може обирати для проведення або внутрішній або зовнішній вид фінансового аналізу, враховуючи ті завдання, які потрібно вирішити на основі отриманих даних, а також доступності інформаційного забезпечення.

Основний зміст зовнішнього фінансового аналізу, що проводиться різними зацікавленими суб'єктами господарювання на основі публічної фінансової звітності полягає у аналізі:

- розміру прибутку, показників рентабельності;
- показників ФСП;
- ефективності використання залученого капіталу [25].

Даний вид аналізу відрізняється від внутрішнього тим, що його складові більш є більш формалізовані, тобто не деталізовані.

Основний зміст внутрішнього АФСП полягає у аналізі:

- показників за всіма групами фінансового аналізу;
- кредитоспроможності;
- інвестиційної привабливості;
- самоокупності підприємства.

Даний вид аналізу проводиться фінансовими аналітиками підприємства та базується на широкій інформаційній базі, до якої входять і оперативні дані.

Ключові особливості зовнішнього і внутрішнього аналізу наведені в таблиці 1.1, які дають можливість визначити дві основні відмінності:

- широта та доступність інформаційного забезпечення;
- ступінь формалізованості аналітичних процедур та алгоритмів.

Бухгалтерська звітність є основним джерелом інформації для проведення АФСП. Дані бухгалтерського обліку мають відповідати певним вимогам та нормам, які є зрозумілими та прийнятними для всіх користувачів. Загальні вимоги щодо складання фінансової звітності підприємства викладено в положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1. Складові фінансової звітності допомагають відобразити різні аспекти господарських операцій та подій за звітний період, а також відповідну інформацію попереднього періоду діяльності підприємства (додаток Б).

Фінансова звітність допомагає забезпечити загальні інформаційні потреби різних користувачів, які покладено на неї як на основне джерело необхідної фінансової інформації задля прийняття управлінських рішень (табл. 1.2).

Таблиця 1.1 – Ключові особливості внутрішнього і зовнішнього аналізу

Класифікаційна ознака	Вид аналізу	
	зовнішній	внутрішній
Призначення	Загальна оцінка фінансового стану	Пошук резервів підвищення рівня прибутковості та ефективності діяльності
Виконавці і користувачі	Власники, кредитори, інвестори тощо	Менеджери підприємства, спеціалісти
Базове інформаційне забезпечення	Бухгалтерська звітність	Регламентовані та нерегламентовані інформаційні джерела
Характер інформації, що надається	Загальнодоступна аналітична інформація	Деталізована аналітична інформація (конфіденційний характер)
Ступінь уніфікації методики аналізу	Уніфіковані процедури	Індивідуальні розробки
Домінуючий часовий аспект аналізу	Ретроспективний та перспективний	Оперативний

Фінансова звітність формується і надається користувачам у чітко визначені строки, що визначені діючим законодавством. Слід зазначити, що у разі надання звітної інформації із значною затримкою вона може втратити свою актуальність.

Таблиця 1.2 – Інформаційні потреби різних груп користувачів фінансових звітів

Користувач звітності	Інформаційна потреба
Інвестори (власники)	Операції з цінними паперами, володіння корпоративними правами, оцінка якості управління, визначення розміру дивідендів
Менеджери підприємства	Управління діяльністю підприємства
Банківські установи, постачальники, інші кредитори	Забезпечення зобов'язань суб'єкта підприємництва, оцінка спроможності підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями
Контрагенти (замовники)	Оцінка спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємства	Забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання перед працівниками
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Наявність повної і достовірної інформації щодо ФСП та результати діяльності господарюючого суб'єкта мають велике значення для вирішення як поточних так і перспективних фінансово-господарських проблем. З метою прийняття результативних фінансових рішень на рівні кожного підприємства

необхідно використовувати дані, що мають відповідати визначеним правилам та вимогам, бути зрозумілими і прийнятними для всіх користувачів. Порівнюючи фінансові результати доцільно використовувати порівнянні відповідні індикатори, а саме ті, які були визначені за єдиною методологією на основі використання однакових баз розрахунку, правил та критеріїв.

Дослідження питань, пов'язаних з фінансовим аналізом підприємств є актуальним, особливо під час криз, і про це свідчить аналіз проведений за допомогою Google Trends за запитом «фінансовий аналіз», «оцінка фінансового стану підприємства», «фінансовий стан підприємства», «аналіз фінансової стійкості підприємства», «платоспроможність підприємства» (рис.1.4)

Рисунок 1.4 – Динаміка популярності теми дослідження серед фахівців, користувачів Google в Україні за останні 5 років

Джерело: аналіз проведений автором за допомогою Google Trends

Отже, АФСП має велике значення під час функціонування підприємства, оскільки дає можливість оцінити його фінансовий стан, а також обґрунтувати шляхи покращення його діяльності на перспективу.

2 Методологія аналізу фінансового стану підприємства

З метою ведення ефективної фінансово-господарської діяльності суб'єкту підприємництва доцільно систематично здійснювати аналіз ФСП за допомогою існуючих методів та прийомів, які мають бути адаптовані під його діяльність і відповідати стратегії розвитку. АФСП відповідає за вибір, оцінку, а також інтерпретацію фінансових даних, які мають вплив на процес прийняття фінансових управлінських рішень. На сьогоднішній день не існує єдиної стандартизованої методики, яка застосовується під час проведення комплексного або тематичного аналізу ФСП. Сучасні науковці виокремлюють три основні методи: метод комплексної оцінки, інтегральний метод та коефіцієнтний (рисунок 2.1) [19].

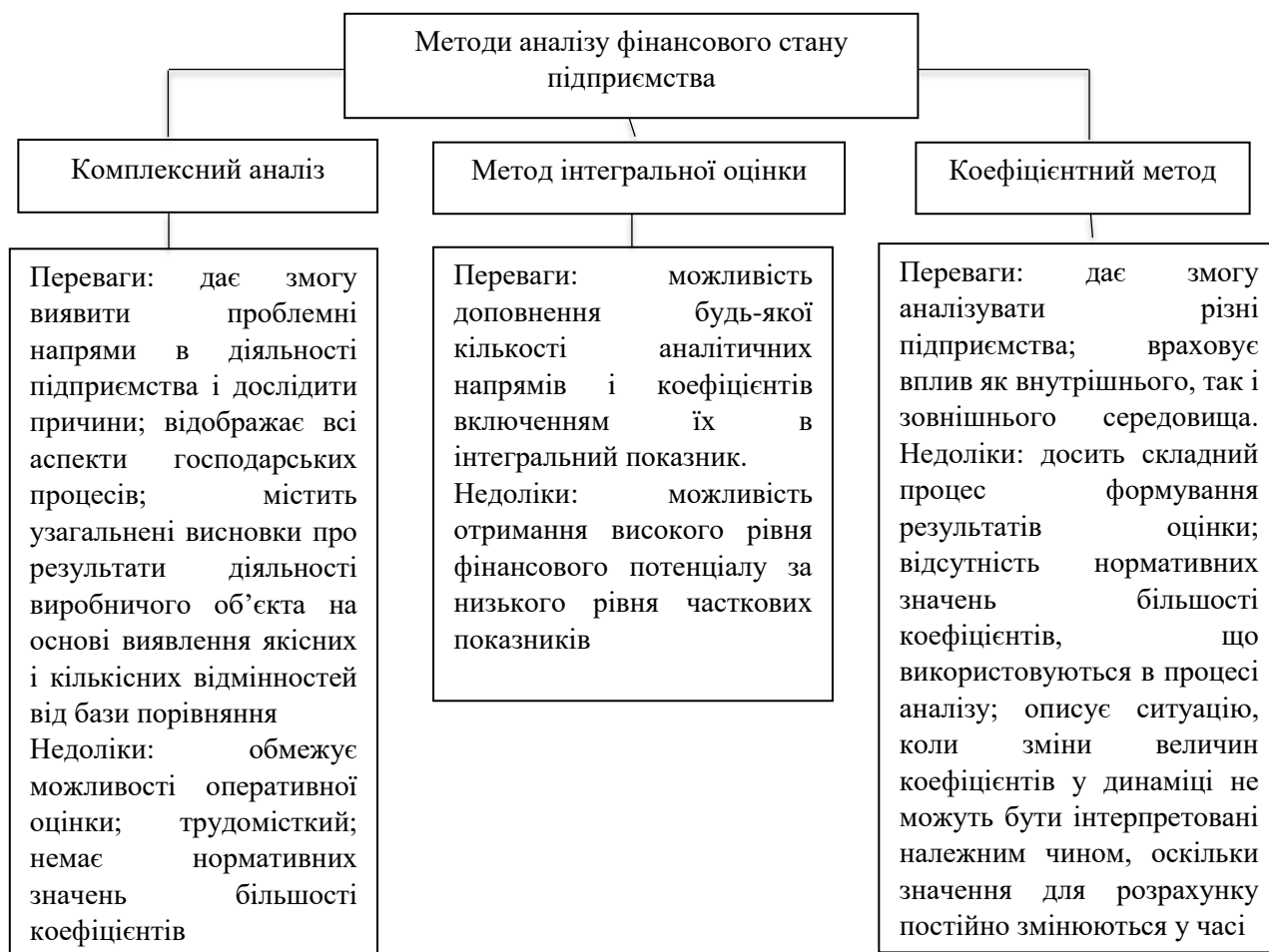

Рисунок 2.1 – Переваги і недоліки основних методів АФСП

Джерело: згруповано виходячи з [19].

Застосовуючи метод комплексної оцінки відбувається формування загальних висновків, які стосуються ефективності діяльності підприємства. Це можливо здійснити на основі поєднання кількісних і якісних індикаторів до інтегрального параметру. Дані індикатори відбивають різні складові діяльності підприємства. Зазначений метод дає можливість визначити місце суб'єкта підприємництва у економічному середовищі, а також рівень його конкурентоспроможності.

Інтегральний метод дає можливість досліджувати зміни інтегрального показника, що значно спрощує процес аналізу. Оцінка відбувається на основі поєднання узагальнених індикаторів діяльності підприємства (наприклад використовують показники фінансової стійкості, ліквідності тощо) до інтегрального.

Коефіцієнтний метод ґрунтується на розрахунках співвідношень різних абсолютних показників фінансової звітності між собою для того щоб отримати якісно новий показник – коефіцієнт. Найбільш важливі групі показників, які розраховуються під час ФА зазначені на рисунку 2.2.

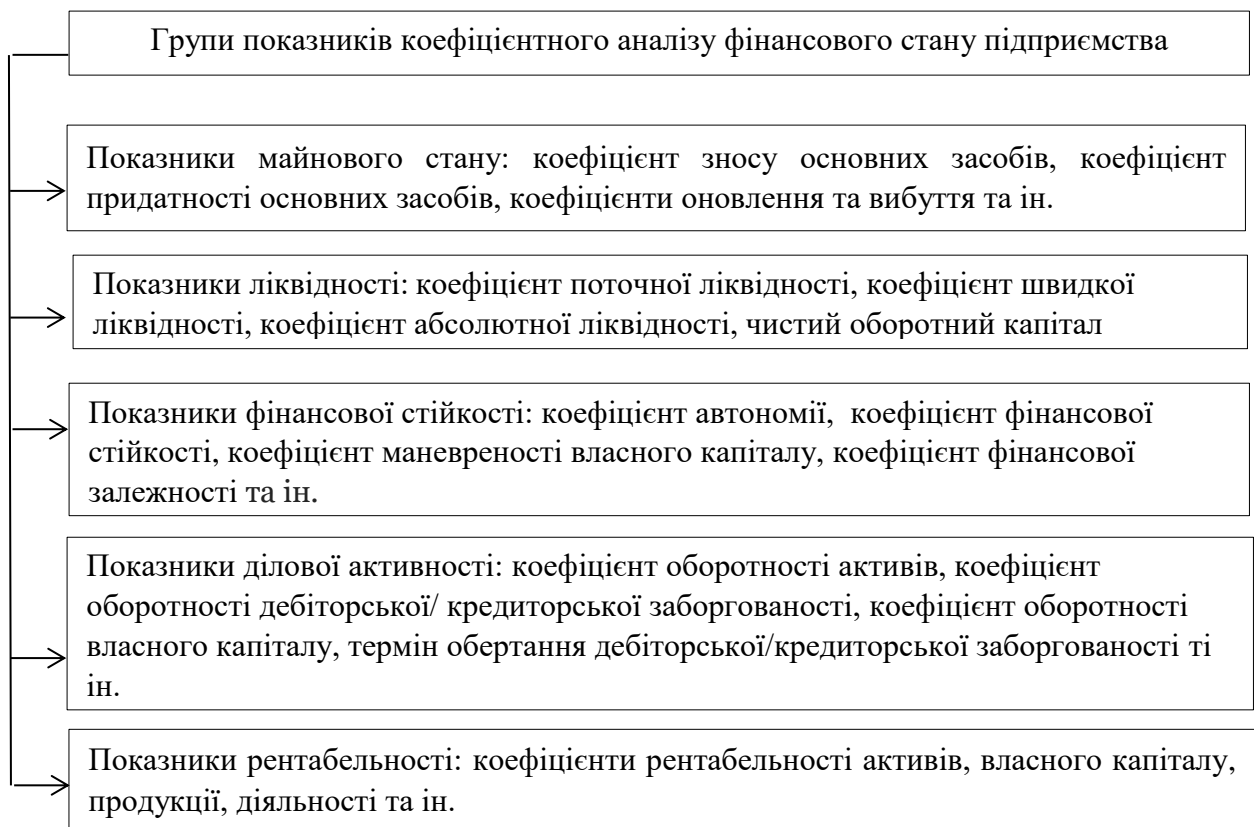

Рисунок 2.2 – Групи показників коефіцієнтного аналізу підприємства

Характеристика основних показників коефіцієнтного аналізу, а також алгоритм їх розрахунку наведені в додатку В.

В процесі здійснення аналізу фінансових коефіцієнтів доцільно враховувати нижченаведені аспекти:

- облікова політика суб'єкта підприємництва має значний вплив на значення фінансових коефіцієнтів;
- здійснення різних видів діяльності підприємством ускладнює проведення порівняльного аналізу коефіцієнтів за галузями, що пов'язано з варіюванням нормативних значень для різних галузей;
- рекомендовані значення коефіцієнтів, які визначені в якості основи для порівняння, можуть не бути оптимальними, а також не відповідати короткотерміновим завданням періоду, який аналізується [27].

Під час проведення АФСП також застосовується і традиційні методи економічної статистики (індексний, графічний, середніх і відносних величин, групування та інші) та математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, метод головних компонентів, дисперсійний аналіз, та інші).

Методи АФСП перманентно удосконалюються, що пов'язано із змінами, які відбуваються в економічному середовищі.

У відповідності до виду фінансового аналізу можуть бути застосовані різні прийоми аналізу. До традиційних належать прийоми, що наведені на рисунку 2.3, які є найбільш розповсюдженими в практиці.

Горизонтальний аналіз ґрунтується на оцінці динаміки фінансових показників у часі. При здійсненні горизонтального аналізу відбувається розрахунок абсолютних і відносних темпів приросту індикатора.

Вертикальний аналіз дає можливість визначати структуру фінансових показників суб'єкта господарювання.

Трендовий аналіз дає можливість визначати за якими розрахованими індикаторами або за якими статтями фінансової звітності відбулися зміни за звітний період.

Основою порівняльного аналізу є співставлення значень окремих груп аналогічних індикаторів між собою, зокрема показників підприємства, яке аналізується із середньогалузевими показниками та/або із показниками підприємств-конкурентів, порівняльний аналіз планових показників та звітних і т.п.

Що стосується факторного аналізу, то він дає можливість отримати поглиблену оцінку ФСП на базі розрахунку впливу окремих факторів на результативний показник. Проведення факторного аналізу передбачає побудову факторної моделі.

Рисунок 2.3 – Традиційні методи АФСП

Слід зазначити, що фінансовий аналіз можна проводити за допомогою різних моделей, що сприяють здійсненню структурування та ідентифікації взаємозв'язків між основними індикаторами. Виокремлюють три основні типи показників, що

застосовуються під час проведення АФСП: дескриптивні, предикативні і нормовані економіко-математичні моделі.

Дескриптивні моделі ґрунтуються на використанні даних із бухгалтерської звітності, вони є основними. До даних моделей належать: подання фінансової звітності за різними аналітичними напрямками; побудова системи звітних балансів; аналітичні записки до звітності і т.п.

До моделей прогностичного характеру належать предикативні моделі. Вони застосовуються для прогнозування доходів (прибутків) суб'єкта господарювання, його майбутнього ФС. До найбільш поширених з них належать: розрахунки точки беззбитковості, регресивні моделі і т.п.

Що стосується нормативних моделей, то вони дають можливість здійснювати порівняння фактичних результатів господарської діяльності підприємства із нормативними. Дані моделі використовують під час проведення внутрішнього фінансового аналізу. Так, вони можуть бути використані при визначенні причин відхилень фактичних даних від нормативних [20].

Отже, з метою здійснення якісного аналізу ФСП може застосовуватися різні методи, прийоми та моделі для вирішення конкретних завдань фінансового аналізу.

3 Загальна фінансово-господарська характеристика та аналіз фінансового стану ДБП «Урожай»

Державне багатопрофільне підприємство «Урожай» (скорочена назва ДБП «Урожай») є державним унітарним підприємством, що діє як державне комерційне підприємство, засноване на державній власності, належить до сфери управління Фонду державного майна України. Підприємство розташоване в Одеській області.

Згідно із інформацією відображеною у Статуті ДБП «Урожай» метою його діяльності є розробка кошторисних робіт з проектування багаторічних насаджень з подальшим виданням проектно-кошторисної документації, забезпечення сільськогосподарського виробництва препаратів хімічного захисту рослин від шкідників та хвороб, створення робочих місць, насичення ринку товарами та послугами, ефективного використання трудових і сировинних ресурсів, задоволення матеріальних і соціальних потреб працівників колективу.

Основним видом діяльності ДБП «Урожай» є 2.19 Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук.

Також підприємство здійснює наступні види діяльності:

71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;

95.12 Ремонт обладнання зв'язку;

95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування;

82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг;

82.11 Надання комбінованих офісних адміністративних послуг;

77.29 Прокат інших побутових виробів і предметів особистого вжитку;

77.22 Прокат відеозаписів і дисків;

77.21 Прокат товарів для спорту та відпочинку;

77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів;

77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів;

- 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів;
- 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування;
- 69.10 Діяльність у сфері права;
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
- 63.99 Надання інших інформаційних послуг;
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- 47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах;
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами.
- Предметом діяльності підприємства є:
- технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів;
 - оптова торгівля фруктами та овочами;
 - неспеціалізована оптова торгівля;
 - роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
 - надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого майна;
 - створення проектно-кошторисної документації на багаторічні насадження і видання документації;
 - придбання та забезпечення господарства сільськогосподарською технікою для захисту рослин від шкідників та хвороб, боротьба з небажаною рослинністю, внесення мінеральних добрив;
 - зовнішньоекономічна діяльність, направлена на придбання та використання пестицидів, гербіцидів, технологій, засобів механізації, схову та переробки сільськогосподарської продукції;
 - надання платних послуг, здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яка не суперечить чинному законодавству.

Відповідно до розміру ДБП «Урожай» відноситься до сфери малого підприємництва. Підприємство складає спрощену фінансову звітність малого підприємства згідно із Національним положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»

Середньооблікова чисельність та фонд оплати праці працівників ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр. подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Середньооблікова чисельність та фонд оплати праці працівників ДБП «Урожай»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	9	9	8	5	5
Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	699,4	976,5	1058,2	1037,1	1071,6
Середньомісячна заробітна плата 1 працівника, грн.	6476	9042	11023	17285	17860

Дані табл. 3.1 свідчать, що середньооблікова численність працівників за період 2018-2022 рр. скоротилася на 45 %. Так, якщо у 2018–2019 рр. вона становила 9 осіб; у 2020 р. – відбулося зменшення на 1 особу і відповідно показник складав 8 осіб, то з 2021 року через пандемію COVID-19 кількість працівників скоротилася до 5 осіб.

Фонд оплати працівників мав тенденцію до збільшення, що відобразилося і на значному зростанні середньомісячної заробітної плати на одного працівника.

Проаналізуємо основні показники діяльності ДБП «Урожай» за період 2018–2022 рр. (табл. 3.2). У якості інформаційного забезпечення для здійснення фінансово-економічного аналізу будуть використані дані річної фінансової звітності ДБП «Урожай»: «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) форма 1 та «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» форма 2 (додаток Г).

Представлені у таблиці 3.2 дані свідчать, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з 2018 р. по 2021 р. включно, мав постійну тенденцію до зростання більше ніж у 4 рази у порівнянні з початковим періодом. Однак, наслідки поширення коронавірусної інфекції та повномасштабної війни в Україні, негативно вплинули на діяльність даного підприємства, що призвело до

зменшення обсягу реалізації його продукції у 2022 році на 1767,9 тис. грн. або на 30,4 % порівняно з попереднім роком.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на державному підприємстві мала майже аналогічну тенденцію з доходами, але темпи її зростання були значно нижчі, ніж за показником доходів від реалізації. Це і дозволило підприємству починаючи із 2019 р. отримувати стабільний валовий прибуток від здійснення основної операційної діяльності.

Таблиця 3.2 – Динаміка основних фінансово-економічних показників ДБП «Урожай» за період 2018–2022 рр., тис. грн.

Показник	Рік					Відхилення 2022 р. до 2018 р.:	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1410,2	3087	3896,9	5811,7	4043,8	2633,6	289,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1558,8	1832,7	1802,2	2587,7	1917,2	358,4	123,0
Чистий фінансовий результат (прибуток / збиток)	6,9	-21,3	130,4	-95,6	-156	-162,9	-
Рентабельність (збитковість) діяльності, %	0,0049	-0,0069	0,0335	-0,0164	-0,0386	-0,0337	-
Середньорічна вартість активів	3498	3417,5	3309,5	3906,1	3867,3	369,3	110,6
Власний капітал	1574,6	1583,6	1714	1633	1477	-97,6	93,8

Враховуючи такий вид діяльності підприємства, як надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого майна, ДБП «Урожай», в кінцевому результаті, не завжди мало позитивний чистий фінансовий результат. Так, лише два роки підприємство мало чистий прибуток (2018 р., 2020 р.), решта років позначилась негативним фінансовим результатом (збиток), що також відобразилося і на низьких показниках рентабельності або взагалі збитковості діяльності. Суттєве зростання чистого збитку держпідприємства в останні два роки є наслідком відповідних подій, що відбувалися в економіці нашої країни. Зважаючи на це такий фінансовий результат є очікуваним. Однак така ситуація в майбутньому може призвести до відповідних фінансових ризиків і загроз діяльності підприємства у стратегічному періоді.

Аналізуючи показник середньорічної вартості активів, варто зауважити про його нестабільну динаміку по роках. Однак у 2022 р. сума активів на 369,3 тис. грн. або на 110,6 % збільшилася у порівнянні з даними 2018 р. Таку ж динаміку характеризує і розмір власного капіталу, при цьому сума власних фінансових ресурсів, менше ніж на половину, забезпечує фінансування активів підприємства, що свідчить про недостатньо ефективну фінансову діяльність державного підприємства.

Отже, незважаючи на потенційну можливість підприємства до сталого розвитку, у 2022 році у роботі ДБП «Урожай» відмічається негативна тенденція до зниження результатів його діяльності, що спричинено зменшенням замовлень на виконання проектно-кошторисної документації на багаторічні насадження.

Як уже зазначалося раніше, фінансовий аналіз включає в себе розгляд та оцінку таких груп показників: майнового стану, ділової активності, ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності.

Для організації ефективного функціонування ДБП «Урожай» спочатку необхідно проаналізувати склад та структуру матеріально-технічної бази підприємства, що відображена у активах балансу (табл. Д.1 додаток Д).

Аналізуючи показники динаміки активів за період аналізу, варто звернути увагу на те, що до 2022 р. вартість активів скорочувалася. Так, якщо у 2018 р. сума активів становила 3487,1 тис. грн, то до 2022 р. вона зменшилася на 293,5 тис. грн. і складала 3193,6 тис. грн. Виняток становив 2021 рік у якому обсяг майна зріс до 4540,9 тис. грн.

Величина необоротних активів у складі загальних активів ДБП «Урожай» переважала до 2020 р. і була майже незмінною, та в середньому за 2018–2020 рр. становила 2337 тис. грн. У 2021–2022 рр. підприємство значно скоротило обсяг необоротних активів, за рахунок із вибуття та списання їх з балансу. Так, сума необоротних активів у 2022 р. становила 1277 тис. грн., що на 1063 тис. грн. менше ніж у 2018 р.

Необоротні активи підприємства до кінця 2021 р. склалися лише із основних засобів, а у 2022 р. суб'єкт господарювання придбав нематеріальні активи на суму 2,2 тис. грн.

Що стосується змін у динаміці вартості оборотних активів, то в цілому їх загальна величина зросла з 1147,1 тис. грн. у 2018 р. до 1916,6 тис. грн. у 2022 р. Найбільшу суму у складі оборотних активів ДБП «Урожай» в абсолютному виразі займала дебіторська заборгованість, у 2018 р. її обсяг становив 1051,3 тис. грн., а у 2022 р. він зріс на 696,8 тис. грн. і складав 1748,1 тис. грн. Зростання загальної величини дебіторської заборгованості відбулося за рахунок таких статей: як «Інша поточна дебіторська заборгованість» та «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги».

Аналізуючи структуру майна ДБП «Урожай» за період 2018–2022 рр. можна відмітити її зміни. Так, найбільшу питому вагу у загальній величині активів у 2018 р. становили основні засоби – 67,1 % та інша поточна дебіторська заборгованість – 26,62 %. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари займала 2,32 %, заборгованість за розрахунками з бюджетом – 1,21 %, решта статей активів мала низьку частку. У 2020 р. на державному підприємстві сталися такі структурні зміни у складі активів: частка основних засобів знизилася до 39,99 %; майже в 10 раз зросла питома вага дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги – 25,62 %; незначно зменшилася частка іншої поточної дебіторської заборгованості – до 23,91 %. Тенденцію до зростання мали також такі статті активів як дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги до 5,2 %) та інші оборотні активи – до 3,38 %.

Такий склад та структура активів підтверджуються специфікою діяльності ДБП «Урожай».

Далі проаналізуємо показники оцінки майнового стану ДБП «Урожай» (табл. 3.3). Якісна характеристика необоротних активів дозволяє оцінити наскільки забезпеченим є стан матеріальних активів підприємства, та як ефективно вони використовуються у господарській діяльності.

Таблиця 3.3 – Показники оцінки майнового стану ДБП «Урожай» за 2018–

2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,58	0,58	0,58	0,67	0,80
Коефіцієнт господарської придатності	0,42	0,42	0,42	0,33	0,20
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,67	0,70	0,71	0,40	0,40
Частка основних засобів в активах, %	67,10	69,86	71,29	40,40	39,92
Фондовіддача основних засобів, грн.	0,60	1,32	1,67	2,79	2,60
Фондомісткість основних засобів, грн.	1,67	0,76	0,60	0,36	0,38

Як свідчать результати коефіцієнтного аналізу основних засобів, підприємство має незадовільний стан майна. Так, державне підприємство має критичний рівень зносу, який зріс з 58 % у 2018 р. до 80 % у 2022 р., що означає використання у господарській діяльності списаних видів основних засобів.

Також негативну тенденцію до зниження має і коефіцієнт вартості основних засобів у майні підприємства, який по нормі має становити не менше 50 %, але на підприємстві він становив 67 % у 2018 р. і знизився майже до критичного значення – 40 % у 2022 р.

Враховуючи збільшення обсягів реалізації за період аналізу показники ефективності використання основних засобів (фондовіддача та фондомісткість) зростають по роках та відмічаються позитивною динамікою.

Таким чином, менеджменту ДБП «Урожай» необхідно звернути увагу на оновлення основних засобів з метою більш ефективного їх використання.

У складі майна значне місце посідають оборотні активи. Проведемо аналіз показників ділової активності державного підприємства (табл. 3.4). За допомогою аналізу показників ділової активності можна зробити висновки про ефективність використання оборотних активів на підприємстві, через визначення рівня швидкості їх обороту та періоду їхнього обертання.

Аналізуючи коефіцієнт оборотності активів ДБП «Урожай» можна відмітити позитивну динаміку до його зростання. Так, якщо у 2018 р. рівень даного показника становив 0,6 обертів, то у 2022 р. він зріс на 0,65 пункти і становив 1,05. Це, в свою чергу, призвело до скорочення періоду обертання оборотних активів з 893 днів у 2018 р. до 344 днів у 2022 році.

Таблиця 3.4 – Показники ділової активності ДБП «Урожай»

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт оборотності, обертів:					
- активів	0,40	0,90	1,18	1,49	1,05
- оборотних активів	1,28	3,17	2,14	2,51	3,01
- запасів	22,03	50,40	119,72	337,89	118,76
- загальної дебіторської заборгованості	1,34	3,80	4,16	3,40	2,31
- дебіторської заборгованості за товарними операціями	14,84	47,60	8,24	7,84	5,76
- загальної кредиторської заборгованості	7,79	6,45	1,99	1,78	1,53
- кредиторської заборгованості за товарними операціями	15,34	21,84	1,34	14,38	1,92
Період одного обороту, днів:					
- активів	893	399	306	242	344
- оборотних активів	281	114	168	143	120
- запасів	16	7	3	1	3
- загальної дебіторської заборгованості	268	95	87	106	156
- дебіторської заборгованості за товарними операціями	24	8	44	46	63
- загальної кредиторської заборгованості	46	56	181	202	236
- кредиторської заборгованості за товарними операціями	23	16	268	25	187
Операційний цикл, днів	41	15	47	47	66
Фінансовий цикл, днів	17	-2	-222	-117	-122

Коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства з кожним роком змінюється, але це позитивна динаміка щодо його зміни. Найбільше значення даного показника відмічалось у 2019 р. – 3,17 обертів. У 2022 р. рівень даного коефіцієнта становив 3,01, що більше ніж у 2,4 рази перевищує значення показника за 2018 р. Скорочення тривалості одного обороту оборотних активів за аналізований період вказує на покращення ефективності їх використання.

Швидкість обертання запасів, як складової оборотних активів, є найвищою на підприємстві, і в середньому за період аналізу становила 129 обертів, що пояснюється їх незначними обсягами, тому відповідно і період одного обороту у 2022 р. складав лише 3 дні. Це свідчить про ефективність управління запасами.

Аналізуючи показники оборотності та строки погашення загальної дебіторської заборгованості, необхідно звернути увагу на суттєві зміни у динаміці показників по роках. Так, найвище значення обертів відмічалось у період 2019–

2021 рр., а у 2022 р. відбулося зниження рівня даного індикатора до 2,31. Середній період обороту загальної дебіторської заборгованості за період аналізу становив 142 дні, однак у 2022 р. він зріс до 156 днів, що характеризується негативною тенденцією. Динаміка зміни показника оборотності товарної дебіторської заборгованості на підприємстві з 2019 року також знижується, що свідчить про зростання періоду обертання даного показника. Тобто підприємство отримує кошти від своїх контрагентів на 39 днів пізніше, ніж у 2018 р.

Аналогічна ситуація за 2019–2022 рр. відмічається і за кредиторською заборгованістю, при цьому терміни обертання кредиторської заборгованості, в тому числі і товарної, зростають, що призводить до порушення у виплатах поточних зобов'язань підприємства. Однак, якщо порівнювати показники тривалості одного обороту кредиторської заборгованості, то вони значно перевищують періоди обороту дебіторської заборгованості, що свідчить про залучення додаткових коштів у господарську діяльність державного підприємства.

Позитивним моментом можна також вважати збільшення тривалості операційного циклу підприємства, а щодо показників фінансового циклу, то вони вказує на неможливість підприємства здійснювати та поповнювати кошти необхідні для подальшого вкладення у власну діяльність товариства, оскільки характеризується від'ємними значеннями.

Важливим етапом у проведенні аналізу фінансового стану підприємства є дослідження його ліквідності. Ліквідність відображає здатність підприємства вчасно розраховуватися за фінансовими та поточними зобов'язаннями наявними оборотними активами, які можна швидко перетворити у грошові кошти.

Спочатку розраховуємо та проаналізуємо показники ліквідності балансу досліджуваного підприємства (табл. 3.5).

Так, за період 2018–2020 рр. державне підприємство мало наступні загальні коефіцієнти ліквідності балансу: $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 > П4$. Тобто за 1-ою та 2-ою групами порівняння показників активів і пасивів підприємство не мало достатньо коштів для здійснення термінового погашення короткострокових зобов'язань. Що стосується показників третьої групи ліквідності балансу, то

необхідно відмітити позитивну динаміку, оскільки на підприємстві відсутні довгострокові пасиви. В той же час надлишок платіжних засобів, який утворений за 3-ою групою активів і пасивів не в змозі покрити нестачу коштів за першими двома нерівностями. Це засвідчує не ліквідний баланс підприємства у 2018–2020 рр.

Таблиця 3.5 – Ліквідність балансу ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Групування активів за рівнем ліквідності					
Високоліквідні активи (А1)	23	105,5	0	28,1	26,1
Швидко-ліквідні активи (А2)	81	48,7	896,8	586	818,3
Повільно-ліквідні активи (А3)	1043,1	854,9	42,4	2092,2	1072,2
Важко-ліквідні активи (А4)	2340	2338,7	2332	1834,6	1277
Групування пасивів за терміновістю погашення боргових зобов'язань					
Найтерміновіші зобов'язання (П1)	1810,9	1680,3	213,2	2880,3	720,3
Короткострокові пасиви (П2)	101,6	83,9	1344	27,6	996,3
Довгострокові пасиви (П3)	0	0	0	0	0
Постійні пасиви (П4)	1574,6	1583,6	1714	1633	1477
Надлишок (нестача) платіжних засобів за групами активів і пасивів					
Першою	-1787,9	-1574,8	-213,2	-2852,2	-694,2
Другою	-20,6	-35,2	-447,2	558,4	-178
Третьою	1043,1	854,9	42,4	2092,2	1072,2
Четвертою	765,4	755,1	618	201,6	-200

Станом на кінець 2021 р. ситуація з ліквідністю балансу значно покращилася, не додержано було лише двох нерівностей ($A1 < P1$; $A4 > P4$), однак в цілому не виконувалася умова забезпеченості зобов'язань підприємства відповідними активами по строках їх перетворення у грошові кошти.

Що стосується 2022 року, то можна вважати баланс державного підприємства ліквідним, незважаючи на недотримання 1-ої та 2-ої груп активів і пасивів, що компенсувалося за рахунок надлишку коштів саме за 3-ою групою групування статей активів і пасивів.

Таким чином підприємство має проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, оскільки в своєму запасі не має достатнього обсягу абсолютно ліквідних та швидколіквідних активів, щоб покривати найбільш термінові за строками поточні зобов'язання, однак є можливість залучати повільноліквідні активи на посилення короткострокової платоспроможності.

Далі проведемо коефіцієнтний аналіз ліквідності державного підприємства (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Показники оцінки ліквідності ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт покриття	0,60	0,57	0,60	0,93	1,12
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,57	0,54	0,60	0,92	1,10
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,06	0,00	0,01	0,02
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-765,4	-755,1	-618	-201,6	200

Коефіцієнт покриття на ДБП «Урожай» за період аналізу мав позитивну динаміку до його зростання, однак відповідність нормативному значенню (> 1) відмічається лише у 2022 р. Так, якщо у 2018 р. рівень даного показника становив лише 0,6, то на кінець 2022 р. він зріс у 1,9 рази.

Якщо коефіцієнт швидкої ліквідності у 2018–2019 рр. лише наближався до рекомендованого значення (0,6–0,8), то за період 2020–2022 рр. він зріс і знаходився у межах 0,6–1,10, що свідчить про добрі платіжні можливості підприємства щодо погашення зобов'язань за рахунок швидколіквідних оборотних активів.

Показник абсолютної ліквідності, який свідчать про можливість підприємства негайно погасити свої короткотермінові зобов'язання за рахунок наявних грошових коштів, за весь період аналізу знаходився на недостатньому рівні, та не відповідав нормативному значенню. Так, у 2022 р. він становив лише 0,021 при рекомендованому значенні 0,2–0,25.

Чистий оборотний капітал ДБП «Урожай» з 2018 р. по 2021 р. мав від'ємне значення, що підтверджувало недостатність власних обігових коштів для здійснення безперервної господарської діяльності підприємства за рахунок власних фінансових ресурсів. У 2022 році обсяг чистого оборотного капіталу досяг позитивного значення і становив 200 тис. грн., тобто підприємство змогло накопичити достатній запас ресурсів у вигляді оборотних активів для покриття його поточних зобов'язань.

Отже в цілому підприємство є ліквідним, але не платоспроможним, що в подальшому може викликати недовіру до даного підприємства з боку його контрагентів.

Наступною складовою фінансового аналізу є оцінка джерел фінансування, яку можна провести через аналіз пасивів балансу та показників фінансової стійкості підприємства. Спочатку проведемо оцінку складу та структури пасивів підприємства (табл. Д.2, додаток Д).

Як свідчать наведені дані загальний обсяг джерел фінансування підприємства в абсолютному виразі має хвилеподібну тенденцію. Найбільший обсяг пасивів підприємство мало у 2021 р. – 4540,9 тис. грн., а у 2021 р. сума пасивів скоротилася до 3193,6 тис. грн. і це становить найменше значення за весь період аналізу.

У складі джерел фінансування підприємство має власний капітал та поточні зобов'язання і забезпечення.

Аналізуючи показники власного капіталу необхідно відмітити наявність зареєстрованого капіталу, який за 2018–2020 рр. становив 2524,6 тис. грн., та у 2021–2022 рр. зріс на 12,9 тис. грн. і складав 2537,5 тис. грн. Іншим джерелом поповнення власного капіталу є нерозподілений прибуток, однак діяльність підприємства в попередні роки носила збитковий характер, тому значення даного показника у балансі підприємства є від'ємними. Таким чином розмір власного капіталу за період 2018–2020 рр. щороку мав тенденцію до зростання і у 2020 р. становив 1714 тис. грн., за 2021 р. він скоротився до 1633 тис. грн., у 2022 р. – 1477 тис. грн. Це свідчить про зменшення обсягу власних фінансових ресурсів підприємства.

Поточні зобов'язання і забезпечення ДБП «Урожай» складаються із загальної поточної кредиторської заборгованості – товарної, за розрахунками і іншими поточними зобов'язаннями. В цілому обсяг поточних зобов'язань державного підприємства починаючи з 2018 р. зменшився із 1912,5 тис. грн. до 1557,2 тис. грн у 2020 р. У 2021 році за рахунок зростання суми інших поточних зобов'язань відбулося збільшення поточних зобов'язань в цілому до рівня 2907,9 тис. грн., а у

2022 р. обсяг поточних зобов'язань скоротився майже в двічі і становив 1716,6 тис. грн.

Показники структури пасивів ДБП «Урожай» засвідчують, що частка власного капіталу в середньому за 5 років становила 45,41 %, тобто в пасивах балансу підприємства переважає позиковий капітал питома вага якого становила 54,59 %, із яких 28,35 % припадало на іншу поточну заборгованість, 26,05 % становила поточна заборгованість за товари, роботи і послуги, та 20,74 % – розрахунки з бюджетом.

Отже, наявність значного обсягу залучених фінансових ресурсів у діяльність ДБП «Урожай» може призвести до порушення його фінансової стійкості.

Тому проаналізуємо абсолютні показники фінансової стійкості державного підприємства. З цією метою визначимо тип фінансової стійкості ДБП «Урожай» за період 2018–2022 рр. (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Визначення типу фінансової стійкості ДБП «Урожай»

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Власний капітал	1574,6	1583,6	1714	1633	1477
Необоротні активи	2340	2338,7	2332	1834,6	1277
Власні обігові кошти 1-2	-765,4	-755,1	-618	-201,6	200
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів 3+4	-765,4	-755,1	-618	-201,6	200
Короткострокові кредити та позики	0	0	0	0	0
Загальний обсяг основних джерел покриття запасів 5+6	-765,4	-755,1	-618	-201,6	200
Запаси	58	64,5	0,6	33,8	34,3
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів 3-8	-823,4	-819,6	-618,6	-235,4	165,7
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань 5-8	-823,4	-819,6	-618,6	-235,4	165,7
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів і витрат 7-8	-823,4	-819,6	-618,6	-235,4	165,7
Тип фінансової стійкості	критичний фінансовий стан	критичний фінансовий стан	критичний фінансовий стан	критичний фінансовий стан	абсолютна фінансова стійкість

За період аналізу, а саме 2018–2021 рр., необхідно відмітити, що на ДБП «Урожай» відмічався критичний фінансовий стан, оскільки відповідно до даних таблиці трикомпонентний показник типу фінансової ситуації становив $S = (0;0;0)$. Це свідчить про те, що підприємство повністю залежало від позикових

джерел фінансування. Така нестійка ситуація була пов'язана із тим, значний обсяг необоротних активів не покривався за рахунок власного капіталу і навіть незважаючи не дуже незначну суму запасів, підприємство не мало як власних так і позикових ресурсів як їх покриття.

Тому у 2022 році підприємство оптимізувало та скоротило величину необоротних активів і це призвело до значного покращення його типу фінансової стійкості.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості ДБП «Урожай» наведений у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Показники оцінки фінансової стійкості ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт автономії	0,45	0,47	0,52	0,36	0,46
Коефіцієнт фінансування	1,21	1,11	0,91	1,78	1,16
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,82	0,90	1,10	0,56	0,86
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	-0,67	-0,75	-0,66	-0,07	0,10
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,49	-0,48	-0,36	-0,12	0,14

Як свідчать дані табл. 3.8 коефіцієнт автономії за 2018–2022 рр. не відповідав нормативному значенню ($> 0,5$), за виключення значення 2020 р., і в середньому за період аналізу знаходився на рівні 0,45, тобто підприємство не мало достатнього обсягу власних фінансових ресурсів.

Коефіцієнт фінансування підтверджує складну фінансову ситуацію на підприємстві, і засвідчує його залежність від залучених та позикових коштів. Значення даного показника в середньому за період аналізу становило 1,23, що також не відповідає рекомендованому рівню (< 1).

Аналізуючи коефіцієнт фінансової стійкості, слід відмітити, що за рахунок власних ресурсів підприємство могло профінансувати в середньому за 2018–2022 рр. лише 84 % активів, тобто це засвідчує залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Даний показник на підприємстві також знаходить нижче рекомендованої межі (> 1).

На ДБП «Урожай» також є проблеми із забезпеченістю власним оборотним капіталом, що підтверджується від'ємним значення коефіцієнта забезпеченості власним оборотним капіталом. Однак, у 2022 р. підприємство змогло забезпечити фінансування оборотних активів на рівні 10 %.

Показник маневреності власного капіталу протягом 2018–2021 рр. також не відповідав нормативному значенню ($> 0,1$), однак характеризується позивною динамікою його зниження, що і призвело до значення даного показника у 2022 р. до 0,14.

Підприємство не є фінансово стійким та має вразливість до негативних чинників, що можуть призвести до зниження його фінансової діяльності. Це ставить відповідні завдання перед його керівництвом та менеджерами підприємства щодо покращення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

На наступному етапі фінансового аналізу визначимо показники формування фінансових результатів та розрахуємо рівень ефективності діяльності ДБП «Урожай» (табл. 3.9).

Загальні доходи підприємства складаються із чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних доходів і інших доходів. Як уже зазначалося нами раніше обсяг реалізації зростав по роках з 2018 по 2021 рр., а у 2022 р. його обсяг скоротився до 4043,8 тис. грн. Доходи підприємства у 2022 році на 93 % склалися із доходів, одержаних в результаті здійснення основної операційної діяльності, інші доходи становили лише – 7 %.

Аналізуючи показники загальних витрат необхідно відмітити, що у їх складі виділяють: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, інші операційні витрати, інші витрати.

Таблиця 3.9 – Аналіз формування фінансового результату діяльності ДБП «Урожай»

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1410,2	3087	3896,9	5811,7	4043,8
Інші операційні доходи	1052	-	-	-	309
Інші доходи	49,1	-	-	-	-
Доходи всього	2511,3	3087	3896,9	5811,7	4352,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1558,8	1832,7	1802,2	2587,7	1917,2
Адміністративні витрати	669,1	1275,6	917	1407,1	1313
Інші операційні витрати	68,4	-	1023,4	1912,5	1278,6
Інші витрати	206,6	-	-	-	-
Витрати всього	2502,9	3108,3	3742,6	5907,3	4508,8
Фінансовий результат до оподаткування	8,4	-21,3	154,3	-95,6	-156
Витрати з податку на прибуток	1,5	-	23,9	-	-
Чистий прибуток (збиток)	6,9	-21,3	130,4	-95,6	-156

В цілому сума витрат державного підприємства мала тенденцію до зростання з 2018 р. до 2021 р., і в абсолютному значенні становила 5907,3 тис. грн. у 2021 р. Зменшення суми загальних витрат відбулося у 2022 р., їх обсяг скоротився на 1398,5 тис. грн.

Адміністративні витрати змінювалися по роках, при цьому найбільший їх обсяг відмічався у 2021 р. – 1407,1 тис. грн., що на 94,1 тис. грн. більше ніж у 2022 р. Інші операційні витрати також носили нестійкий характер до змін. Так, у 2022 р. їх обсяг становив 1278,6 тис. грн., що на 1219,2 тис. грн. більше в порівнянні з 2018 р. Інші витрати на підприємстві були зафіксовані лише у 2018 р. в сумі 206,6 тис. грн.

У структурі витрат підприємства за період аналізу сталися відповідні зміни. Так, якщо у 2018 р. на собівартість реалізованої продукції припадало 62 %, адміністративні витрати становили – 27 %, інші витрати – 8%, інші операційні витрати – 3 %, то у 2022 р. структура витрат значно змінилася: частка собівартості реалізованої продукції становила 43 %, адміністративні витрати склали – 29 %, інші операційні витрати – 28 %.

Фінансовий результат до оподаткування у 2018 р. та 2020 р. мав позитивний

результат і становив відповідно по даних роках: 8,4 тис. грн. та 154,3 тис. грн., що дало можливість підприємству сплатити податок на прибуток у розмірі 1,5 тис. грн. та 23,9 тис. грн. відповідно.

Однак у 2021–2022 рр. ДБП «Урожай» отримало збитковий фінансовий результат, що засвідчило зниження рівня ефективності його діяльності. Сума збитку у 2022 році мала найбільше значення і становила 156 тис. грн.

Показники рентабельності державного підприємства надано у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Показники рентабельності ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт рентабельності активів	0,0020	-0,0062	0,0394	-0,0245	-0,0403
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,0046	-0,0135	0,0791	-0,0571	-0,1003
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,0049	-0,0069	0,0335	-0,0164	-0,0386
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	-0,5082	0,4035	1,1467	1,2858	0,9585

На підприємстві у 2022 р. всі показники ефективності мали тенденцію до зниження у порівнянні з 2021 р. Так, коефіцієнт збитковості активів зріс на 0,016 у порівнянні з 2021 р.; ефективність використання власного капіталу також характеризується зниженням у порівнянні з даними 2021 р. на 0,043; негативну тенденцію відображає і рентабельність продаж.

Що стосується коефіцієнта рентабельності реалізації продукції, то за період 2019–2021 рр. він відмічався позитивною динамікою до змін, а у 2022 р. його рівень становив 95,85 %, що на 32,73 % нижче ніж у 2021 р.

Отже, наявність збитку у 2021–2022 роках призвела до зниження рівня ефективності фінансово-господарської діяльності ДБП «Урожай», що підтверджується від’ємним значенням чистого фінансового результату.

Таким чином, проведений аналіз фінансового стану ДБП «Урожай» дає підстави для наступного висновку: підприємство має низькі показники руху основних засобів, але індикатори їх ефективності зростають по роках; показники ділової активності відповідають нормативним тенденціям, окрім індикаторів дебіторської та кредиторської заборгованостей; державне підприємство є

ліквідним, однак неплатоспроможним у короткостроковому періоді; має проблеми у формуванні та забезпеченні діяльності власними фінансовими ресурсами, та є вразливим до зовнішніх джерел фінансування; має низький рівень ефективності фінансово-господарської діяльності, що підтверджується збитковими показниками фінансового результату.

4 Перспективи розвитку діяльності підприємства ДБП «Урожай»

Перспективи ефективного розвитку підприємств націлені на результативність їх господарської діяльності, що в свою чергу впливає на процес виробництва матеріальних благ, рівень життя населення і задоволення потреб, фінансово-економічну безпеку країни. Слід зазначити, що перспективи розвитку суб'єктів господарювання залежать від розробки ефективних рекомендацій, які доцільно впроваджувати, використовуючи дані АФСП.

Подальший розвиток підприємств залежить від факторів як внутрішніх, так і зовнішніх. Підприємство не може вплинути на дію зовнішніх факторів, при цьому фінансові менеджери мають можливість розробити напрямки зменшенні негативного впливу внутрішніх факторів і визначити резерви покращення фінансового стану підприємства.

В процесі дослідження нами було визначені окремі проблемні питання у фінансово-господарської діяльності ДБП «Урожай». Так, на підприємстві ДБП «Урожай» спостерігається недостатній рівень його фінансової стійкості і автономії, про що свідчать відповідні коефіцієнти ДБП «Урожай».

З метою проведення більш детального аналізу фінансової стійкості ДБП «Урожай» доцільно здійснити розрахунок відносних показників його фінансової стійкості на основі бальної методики аналізу (табл. 4.1). Дана методика передбачає, що кожному коефіцієнту відповідає конкретне значення балів в залежності від його наближення до нормативу. Класифікацію бального методу представлено у додатку Е.

Аналізуючи дані таблиці 4.1 можна зазначити, що на ДБП «Урожай» спостерігається скрутне становище протягом періоду аналізу. У 2020-2022 рр. ДБП «Урожай» відносилось до IV класу, отже воно має високий ризик банкрутства, його фінансова стійкість послаблена.

Підвищення рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання можливо шляхом зміни структури капіталу, зокрема збільшення розміру власного капіталу.

Визначення оптимальної структури дозволяє розрахувати таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке б забезпечувало найбільш ефективну пропорційність між дохідністю і фінансовою стійкістю господарюючого суб'єкта.

Таблиця 4.1 – Оцінка показників фінансової стійкості ДБП «Урожай» за бальним методом

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Значення	Бал	Значення	Бал	Значення	Бал
Рентабельність сукупного капіталу	0,04	12	-0,02	0	-0,04	0
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,60	0	0,93	0	1,12	1
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,52	15	0,36	7	0,46	11
Всього	-	27	-	7	-	18
Клас підприємства	-	IV клас	-	IV клас	-	IV клас

Методи регулювання структури капіталу використані для визначення оптимальних для господарюючого суб'єкта пропорцій між власним та позиковим капіталом, що досягається шляхом або максимізації або мінімізації конкретного показника. На сьогоднішній день виокремлюють три методи оптимізації структури капіталу підприємства, характеристика яких наведена на рисунку 4.1.

Практичним виразом аналізу власного і позикового капіталів є концепція СВК. Процес оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості ґрунтується на попередній оцінці власного та позикового капіталу за різними умовами їх формування. При цьому необхідно здійснити варіативні розрахунки СВК та визначити найкращий варіант. Даний метод побудований на визначенні тенденції зміни ціни окремого джерела фінансових ресурсів при зміні структури капіталу підприємства. Підприємство визначає ту вартість, яку воно має заплатити з метою фінансування своєї діяльності.

Алгоритм дій за даним методом включає наступні етапи: аналіз варіантів співвідношення власного та позикового капіталів за окремими складовими, які необхідно враховувати в процесі оптимізації; визначення СВК.

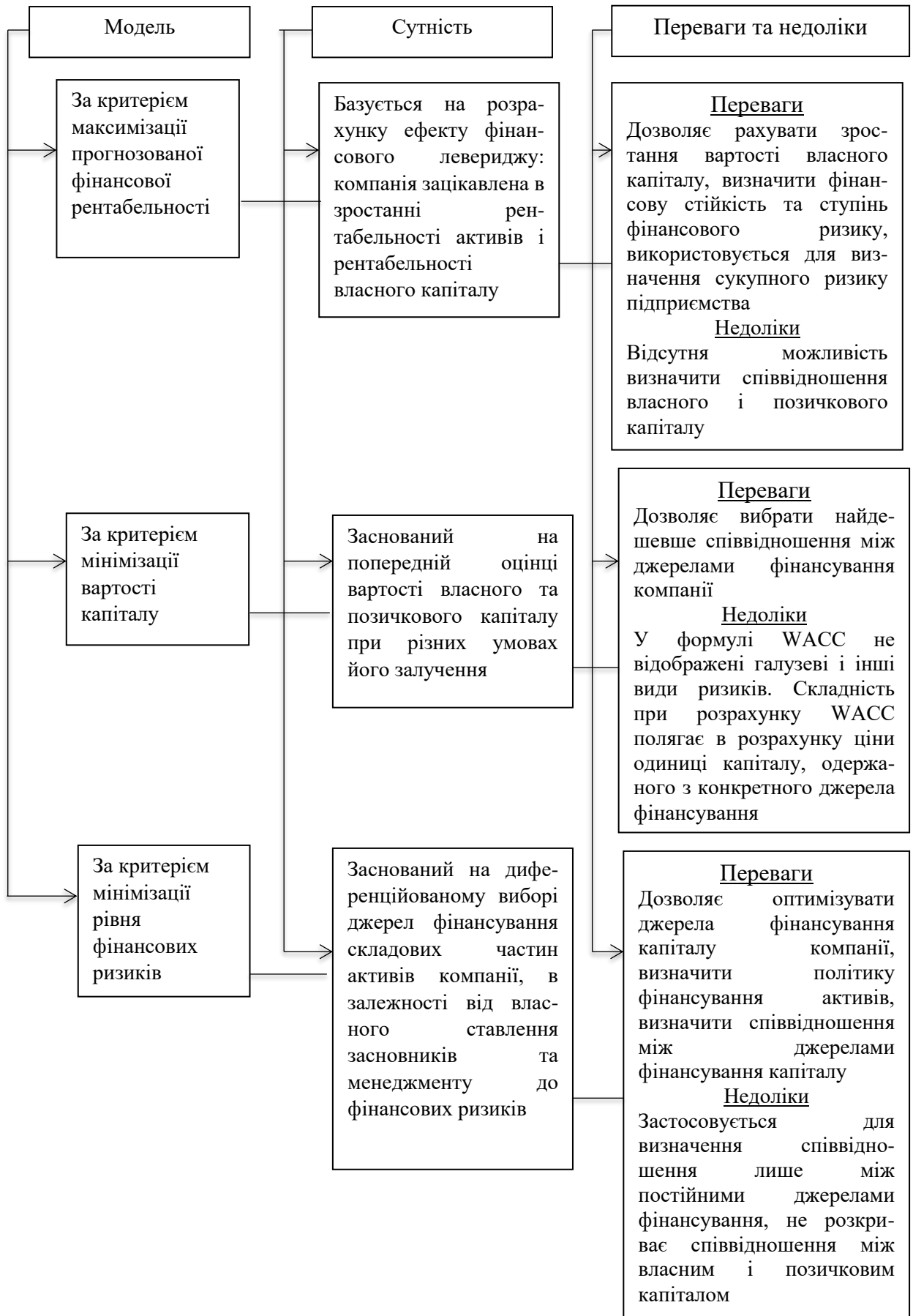

Рисунок 4.1 – Моделі визначення оптимальної структури капіталу підприємства [38]

Здійснено розрахунок оптимальної структури капіталу ДБП «Урожай» за критерієм мінімізації його вартості і отримані результати наведено в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2 – Оптимізація структури капіталу ДБП «Урожай» за критерієм мінімізації СВК

Показник	Варіанти				
	Факт (2022 р.)	1	2	3	4
Загальна потреба в капіталі, %	100	100	100	100	100
Варіанти структури капіталу, %:					
власний капітал	46	90,0	70,0	50,0	30,0
позиковий капітал	54	10,0	30,0	50,0	70,0
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18
Позиковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
Вартість складових частин капіталу, %:					
власний капітал	3,6	7,1	5,3	4,0	2,4
позиковий капітал	8,4	1,6	4,7	7,8	10,9
Середньозважена вартість капіталу, %	12,0	8,7	10,0	11,8	13,3

Здійснивши розрахунок СВК ДБП «Урожай» за різними варіантами пропорцій структури фінансових ресурсів, ми прийшли до висновку, що найкращим варіантом для підприємства є перший варіант, оскільки саме при такому співвідношенні 90:10 спостерігається мінімальне значення СВК.

З метою досягнення даного співвідношення складових капіталу підприємству ДБП «Урожай» необхідно значно збільшити розмір власного капіталу. Основним внутрішнім джерелом збільшення розміру власних фінансових ресурсів є максимізація суми прибутку. Як свідчать результати аналізу прибутковості підприємства ДБП «Урожай» даний суб'єкт господарювання протягом останніх років отримувало збитки, що негативно вплинуло на його фінансовий стан. Менеджерам підприємства важливо приділити увагу питанню прогнозування фінансових результатів з метою визначення їх планових показників і розробки необхідних рекомендації для покращення функціонування ДБП «Урожай».

Для визначення прогнозних показників застосуємо метод побудови лінії тренді. Для цього скористаємося табличним процесором Microsoft Excel.

Результати побудови лінії тренду фінансових результатів для ДБП «Урожай» наведемо на рисунку 4.2 (додаток Ж).

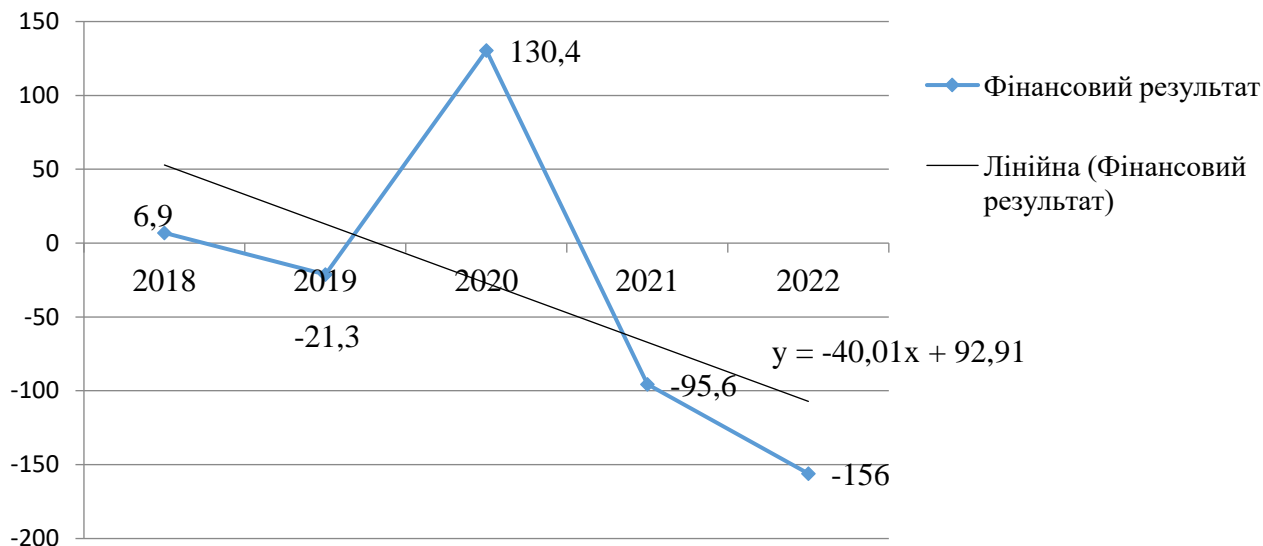

Рисунок 4.2 – Побудова лінії тренду фінансових результатів ДБП «Урожай»

Базуючись на даних рисунка 4.2 ми можемо зробити висновок, що тенденція до збільшення розміру збитку при існуючих умовах його формування буде зберігатися. Прогнозуючи розмір фінансового результату на 2023 рік і на 2024 рік ми визначили, що збиток буде дорівнювати 147,2 тис. грн. і 187,2 тис. грн. відповідно, що є негативним моментом у господарській діяльності підприємства.

У зв'язку зі збитковістю діяльності необхідно визначити чинники, які впливають на дану ситуацію у ДБП «Урожай», оскільки кожний суб'єкт підприємництва має на меті максимізацію прибутку у стратегічній перспективі в процесі здійснення господарської діяльності.

Розмір прибутку залежить від низки факторів, які доцільно враховувати з метою визначення ключових напрямів пошуку резервів підвищення прибутку господарюючого суб'єкта (рис. 4.3).

Під час здійснення управління суб'єктом підприємництва важлива роль належить факторному аналізу, який уможливорює формування та зміну параметрів об'єктів управління на основі підбору факторів, що їх обумовлюють. Факторний

аналіз передбачає побудову моделі, у якій чинники перебувають у причинно-наслідкових зв'язках із результативним індикатором, формула якої наведена в додатку Ж.

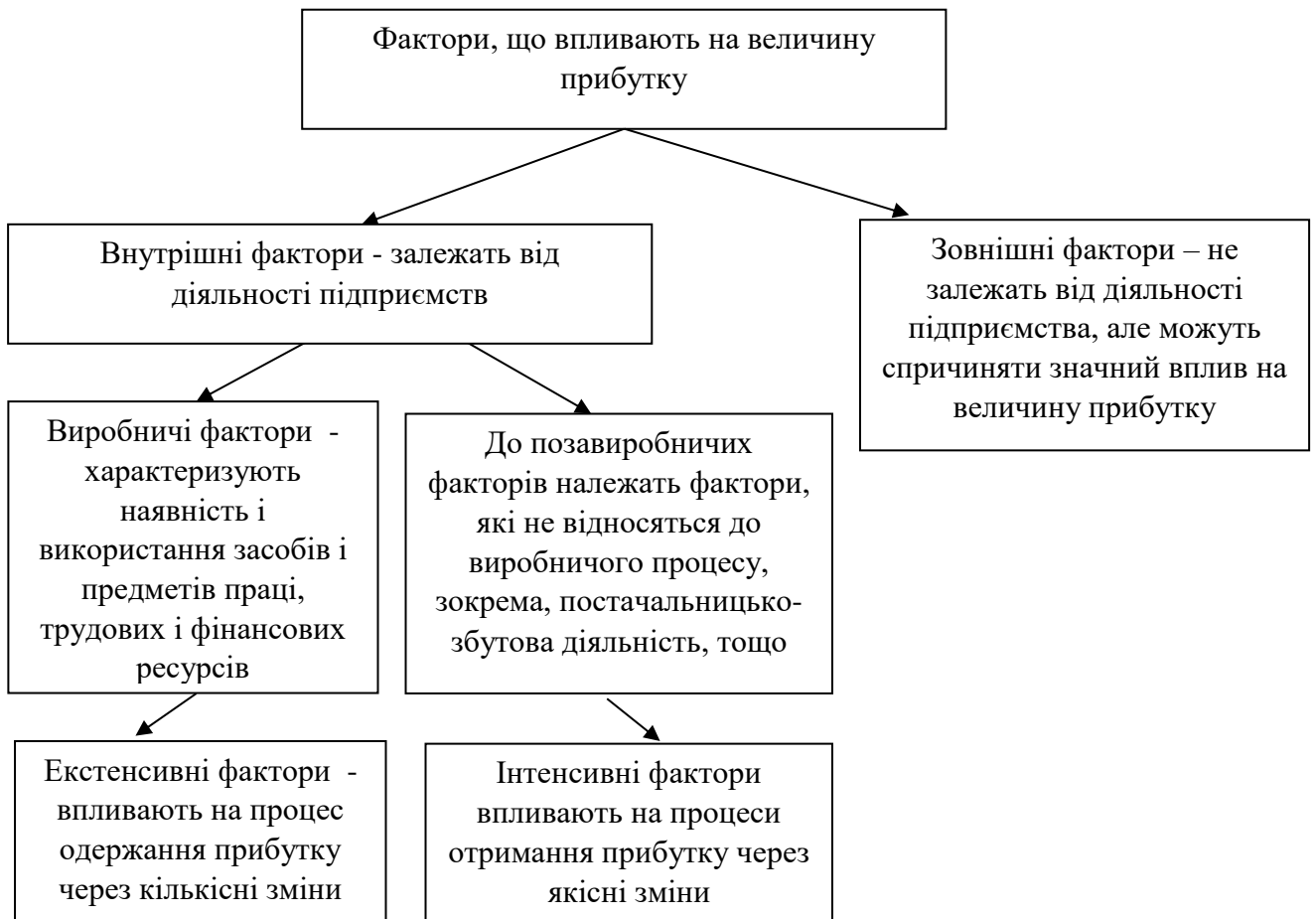

Рисунок 4.3 – Основні фактори, що впливають на величину прибутку

Ступінь впливу кожного фактору на результативний індикатор можливо розрахувати на основі застосування способу ланцюгових підстановок. Даний спосіб дає можливість визначити вплив кожного чиннику на зміну розміру результативного індикатора використовуючи поступову заміну базисного розміру кожного чинника в обсязі результативного на фактичну величину звітного періоду [21].

Вихідні дані для здійснення факторного аналізу прибутку ДБП «Урожай» за період аналізу наведені у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Вихідні дані факторного аналізу валового прибутку ДБП «Урожай» за 2018 – 2022 рр.

Показник	Рік					Абсолютне відхилення (+;-)			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019 / 2018	2020 / 2019	2021 / 2020	2022 / 2021
	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн (x ₁)	1410,2	3087	3896,9	5811,7	4043,8	1676,8	809,9	1914,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1558,8	1832,7	1802,2	2587,7	1917,2	273,9	-30,5	785,5	-670,5
Частка собівартості в чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), % (x ₂)	110,54	59,37	46,25	44,53	47,41	-51,17	-13,12	-1,72	2,89
Валовий прибуток, тис. грн (y)	-148,6	1254,3	2094,7	3224	2126,6	1402,9	840,4	1129,3	-1097,4

Здійснюючи покрокову заміну факторів ми отримали результати, що наведені в таблиці 4.4.

За даними таблиці 4.4 можна зробити наступні висновки: на розмір валового прибутку ДБП «Урожай» позитивний вплив мало зростання чистого доходу від реалізації у 2020 і 2021 роках.

Що стосується 2019 року, то незважаючи на зростання обсягу реалізації відбулося збільшення частки собівартості у чистому доході, що мало негативний вплив на розмір валового прибутку. У 2022 році також негативний вплив мало на розмір валового прибутку зменшення суми чистого доходу від реалізації, незважаючи на одночасне зменшення частки собівартості у чистому доході.

Що стосується 2019 року, то незважаючи на зростання обсягу реалізації відбулося збільшення частки собівартості у чистому доході, що мало негативний вплив на розмір валового прибутку. У 2022 році також негативний вплив мало на

розмір валового прибутку зменшення суми чистого доходу від реалізації, незважаючи на одночасне зменшення частки собівартості у чистому доході.

Таблиця 4.4 – Результати факторного аналізу валового прибутку ДБП «Урожай»

Показник	2019 / 2018	2020 / 2019	2021 / 2020	2022/2021
Вплив чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	-176,69	329,08	1029,26	-980,73
Вплив частки собівартості в чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1579,59	511,32	100,04	-116,67
Загальний вплив факторів на величину валового прибутку, тис. грн	1402,90	840,40	1129,30	-1097,40

Що стосується 2019 року, то незважаючи на зростання обсягу реалізації відбулося збільшення частки собівартості у чистому доході, що мало негативний вплив на розмір валового прибутку. У 2022 році також негативний вплив мало на розмір валового прибутку зменшення суми чистого доходу від реалізації, незважаючи на одночасне зменшення частки собівартості у чистому доході.

Аналізуючи наступний фактор впливу на валовий прибуток, а саме частку собівартості в чистому доході від реалізації продукції, відмічаємо позитивний вплив протягом 2019-2020 рр., а саме зниження її питомої ваги. У 2022 році зростання частки собівартості на 2,89 п. призвело до зменшення розміру валового прибутку на 116,67 тис. грн.

Отже, можна зазначити, що на формування валового прибутку ДБП «Урожай» негативний вплив має збільшення розміру собівартості, яка виражає у грошовому еквіваленті витрати підприємства, а позитивний – збільшення суми чистого доходу.

Збільшення розміру реалізації продукції є одним із резервів максимізації розміру прибутку господарюючого суб'єкта. Розрахунок прогнозного значення обсягу чистого доходу та валового прибутку здійснимо використовуючи метод визначення середніх величин. Прогнозний показник розрахуємо як середнє значення даного показника у попередніх періодах. Середня арифметична величина

являє собою одним із поширених видів середньої, яку використовують у тому випадку, коли розмір ознаки, яка варіюється отримують як суму окремих значень.

У таблиці 4.5 наведені вихідні дані для визначення прогнозного розміру валового прибутку на 2023 рік ДБП «Урожай» на основі розрахунку середньої арифметичної, у разі якщо інтервал досліджування дорівнює 4.

Таблиця 4.5 – Вихідні дані для визначення розміру валового прибутку ДБП «Урожай» на 2023 рік на основі розрахунку середньої арифметичної, тис. грн.

Стаття	Рік					Відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий дохід від реалізації продукції	1410,2	3087,0	3896,9	5811,7	4043,8	1676,8	809,9	1914,8	-1767,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1558,8	1832,7	1802,2	2587,7	1917,2	273,9	-30,5	785,5	-670,5
Валовий прибуток	-148,6	1254,3	2094,7	3224	2126,6	1402,9	840,4	1129,3	-1097,4

Розмір прогнозного чистого доходу від реалізації продукції на 2023 рік розраховується наступним чином:

$$ЧД_{2023} = 4043,8 + \frac{1676,8 + 808,9 + 1914,8 - 1767,9}{4} = 4702,2 \text{ тис. грн.}$$

Розмір прогнозного значення собівартості реалізованої продукції на 2023 рік розраховується наступним чином:

$$С_{2023} = 1917,2 + \frac{273,9 - 30,5 + 785,5 - 670,5}{4} = 2006,8 \text{ тис. грн.}$$

Розмір прогнозного значення валового прибутку підприємства на 2023 рік розраховується наступним чином:

$$ВП_{2023} = 2126,6 + \frac{1402,9 + 840,4 + 1129,3 - 1097,4}{4} = 2695,4 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, у 2023 році очікується зростання валового прибутку на 568,8 тис. грн. і він дорівнюватиме 2695,4 тис. грн. при збільшенні чистого доходу на 658,4 тис. грн.

Наступним етапом визначення резервів щодо збільшення суми прибутку є визначення можливої суми скорочення операційних витрат на ДБП «Урожай». Для цього використаємо формулу, що наведена на рисунку 4.4 [8].

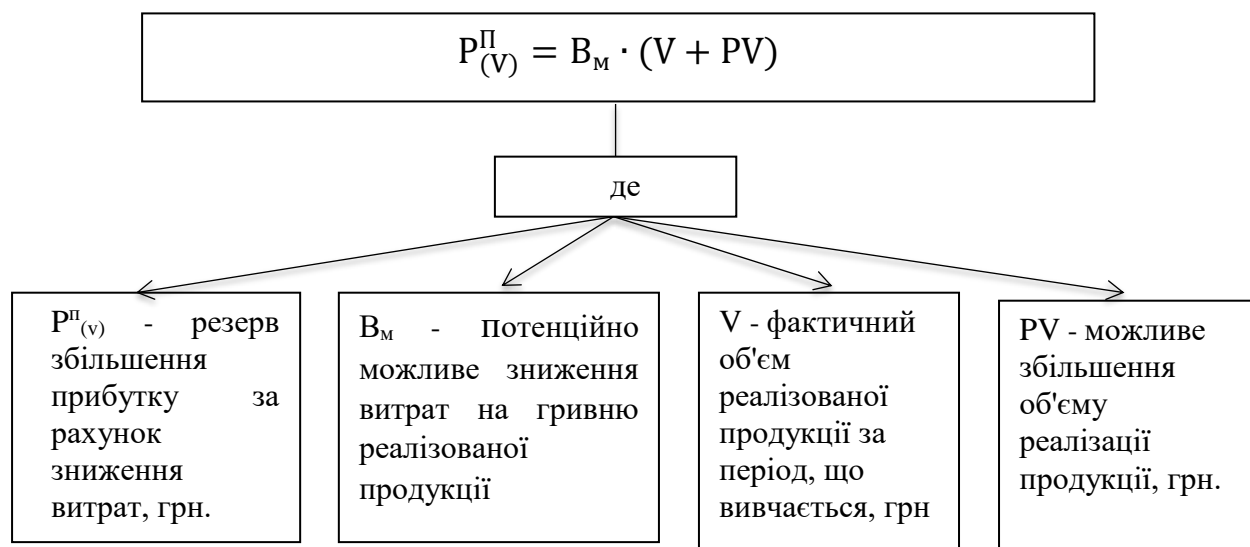

Рисунок 4.4 – Формула розрахунку резерву зростання прибутку

Операційні витрати ДБП «Урожай» за статтями за період 2020–2021 рр. наведені в таблиці 4.6.

Таблиця 4.6 – Склад операційних витрат ДБП «Урожай» за 2020–2021 рр. тис. грн.

Показник	Рік		Відхилення (+/-) 2021 р. до 2020 р.
	2020	2021	
Матеріальні затрати	1510,4	1270,2	-240,2
Витрати на оплату праці	97	120,5	23,5
Відрахування на соціальні заходи	21,3	26,5	5,2
Амортизація	79	50	-29
Інші операційні витрати	340	200	-140

Дані таблиці 4.6 свідчать, що за період аналізу найбільший розмір у складі операційних витрат мали матеріальні витрати, які зменшилися на 240 тис. грн.

Аналогічну тенденцію мали і інші операційні витрати (140 тис. грн.) і амортизація (29 тис. грн.). Що стосується витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи, то вони зменшилися на 23, 5 тис. грн. та 5.2 тис. грн. відповідно.

З метою переведення витрат за статтями у відповідні значення доцільно їх перерахувати на 1 грн продукції, що реалізується (табл. 4.7).

Таблиця 4.7 – Витрати на 1 гривню товарної продукції ДБП «Урожай» за 2020–2021 рр.

Показник	Рік		Відхилення (+/-) 2021 р. до 2020 р.
	2020	2021	
Матеріальні затрати	0,260	0,314	0,054
Витрати на оплату праці	0,017	0,030	0,013
Відрахування на соціальні заходи	0,004	0,007	0,003
Амортизація	0,014	0,012	-0,001
Інші операційні витрати	0,059	0,049	-0,009

За даними таблиці 4.7, можна зробити висновок, що можливо скоротити витрати за наступними статтями: матеріальні витрати, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи. Зменшення витрат на гривню товарної продукції можливе за рахунок зниження інших операційних витрат на 0,070 грн.

Використовуючи формулу, що наведена на рисунку 4.4 визначимо резерв збільшення суми валового прибутку:

$$P_{(V)}^{\Pi} = 0,070 \cdot (4043,8 + 658,4) = 329,15 \text{ тис. грн.}$$

Отже, при зростанні обсягу реалізації продукції ДБП «Урожай» на 16% та зменшенні витрат на 0,07 грн. на 1 гривню товарної продукції підприємство має можливість отримати додатковий прибуток в розмірі 329,15 тис. грн., що позитивно вплине на його фінансовий стан.

ВИСНОВКИ

В процесі здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва зростає роль якісного та такого, що відповідає вимогам потреб, АФСП на основі якого визначаються резерви покращення функціонування підприємства. Фінансовий аналіз підприємств в умовах ринкових відносин являє собою важливу функцію менеджменту. Проведення АФСП дає можливість: визначити рівень конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, охарактеризувати можливості щодо формування та використання фінансових ресурсів, виконувати зобов'язань перед власниками, контрагентами, державою та персоналом. На нашу думку, під фінансовим аналізом слід розуміти систему взаємопов'язаних методів обробки фінансових даних підприємства, яка спрямована на дослідження його фінансового стану та основних результатів діяльності з метою визначення резервів підвищення ефективності його функціонування.

Оцінюючи ФСП використовують різні види фінансового аналізу, які можна класифікувати за певними ознаками. Фінансовий аналітик обирає той чи інший вид фінансового аналізу, враховуючи ті завдання, які потрібно вирішити на основі отриманих даних. Інформаційною базою для проведення АФСП є його фінансова звітність.

На сьогоднішній день не існує єдиної методики, яка застосовується під час проведення аналізу ФСП. Сучасні науковці виокремлюють різні методи, прийоми та моделі АФСП, кожен із яких має особливі характеристики і використовуються в залежності від виду аналізу, його мети та завдань. Найбільш поширеним є коефіцієнтний метод, який ґрунтується на розрахунку показників за окремими групами.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ДБП «Урожай». Здійснивши аналіз фінансово-економічних показників діяльності ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр. ми прийшли до висновку, що чистий дохід від реалізації продукції з 2018 р. по

2021 р. включно, мав постійну тенденцію до зростання більше ніж у 4 рази в порівнянні з початковим періодом, але, у 2022 році його значення зменшилося на 1767,9 тис. грн. або на 30,4 % порівняно з попереднім роком, на що вплинули фактор зовнішнього середовища. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на державному підприємстві мала аналогічну тенденцію. Два роки підприємство спрацювало із чистим прибутком (2018, 2020 рр.), решта років позначилась негативним фінансовим результатом (збитками), що також відобразилося на низьких показниках рентабельності або взагалі збитковості діяльності. В цілому за період аналізу спостерігалось збільшення розміру активів, а саме на 369, 3 тис. грн. Що стосується власного капіталу, то його розмір за період аналізу скоротився на 97,6 тис. грн, що свідчить про зменшення фінансової незалежності.

Фінансовий аналіз ДБП «Урожай» було проведено на основі оцінки таких груп показників: майнового стану, ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності.

Аналіз показників майнового стану свідчить, що підприємство має незадовільний стан майна. Так, державне підприємство має критичний рівень зносу, негативну тенденцію до зниження має і коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства. Враховуючи збільшення обсягів реалізації за період аналізу показники ефективності використання основних засобів (фондовіддача та фондомісткість) зростають по роках та відмічаються позитивною динамікою. Отже, менеджменту ДБП «Урожай» необхідно звернути увагу на оновлення основних засобів з метою більш ефективного їх використання.

Аналіз показників ділової активності ДБП «Урожай» свідчить про відсутність проблем із діловою активністю, оскільки спостерігаються тенденції до підвищення швидкості оборотності ресурсів і зменшення термінів їх обертання, окрім показників загальної кредиторської заборгованості та кредиторської заборгованості за товарними операціями, за якими спостерігається зворотні тенденції. Отже, можна зазначити, що оборотні активи висновки використання на підприємстві про ефективність

На основі аналізу ліквідності підприємства ми зробили висновок, що ДБП «Урожай» має проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, оскільки в своєму запасі не має достатнього обсягу абсолютно ліквідних та швидколіквідних активів, щоб покривати найбільш термінові за строками поточні зобов'язання, однак є можливість залучати повільноліквідні активи на посилення короткострокової платоспроможності.

Показники коефіцієнтного аналізу ліквідності державного підприємства свідчать, що в цілому підприємство є ліквідним, але не платоспроможним, що в подальшому може негативно вплинути на його фінансово-господарську діяльність. Так, всі наведені показники мали позитивну тенденцію до покращення, окрім показника абсолютної ліквідності, і на кінець 2022 року їх значення відповідали нормативу.

Протягом 2018–2021 рр. на ДБП «Урожай» відмічався критичний фінансовий стан, оскільки відповідно до даних таблиці трикомпонентний показник типу фінансової ситуації становив $S = (0;0;0)$. Це свідчить про те, що підприємство повністю залежало від позикових джерел фінансування. У 2022 році підприємство оптимізувало та скоротило величину необоротних активів і це призвело до значного покращення його типу фінансової стійкості, саме його можна охарактеризувати як абсолютно фінансово стійкий.

За період аналізу відносні показники мають тенденцію до покращення, але на кінець 2022 року вони не відповідали нормативному значенню. Така ситуація свідчить про залежність підприємства від позикових ресурсів і залежність підприємства від зовнішнього фінансування.

Розраховані показники рентабельності підприємства свідчать про те, що підприємство має низький рівень ефективності фінансово-господарської діяльності, що підтверджується збитковими показникам фінансового результату у 2019 році та 2021-2022 рр.

З метою покращення ефективності функціонування ДБП «Урожай» нами були визначені перспективні напрямки його подальшого розвитку. Так, з метою підвищення рівня фінансової стійкості ДБП «Урожай» були розраховані різні

варіанти структури капіталу на основі метода мінімізації СВК. Доведено, що найкращим варіантом для підприємства є варіант, який має співвідношення 90:10 і при якому спостерігається мінімальне значення СВК – 8,7 %. Для досягнення даного співвідношення підприємству необхідно значно підвищити розмір прибутку.

Застосувавши метод побудови лінії тренду ми прийшли до висновку, що тенденція до збільшення розміру збитку при існуючих умовах його формування буде зберігатися. На основі факторного аналізу були визначені чинники, які впливають на валовий прибуток. Так, на формування валового прибутку ДБП «Урожай» негативний вплив мало збільшення розміру собівартості, яка виражає у грошовому еквіваленті витрати підприємства, а позитивний – зростання суми чистого доходу від реалізації.

З метою максимізації валового прибутку державного підприємства нами були визначені резерви його збільшення: підвищення розміру чистого доходу призведе до збільшення валового прибутку на 568,8 тис. грн, а зменшення витрат на 0,070 грн. на 1 гривню товарної продукції ДБП «Урожай» має можливість отримати додатковий прибуток в розмірі 329,15 тис. грн., що позитивно вплине на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / за заг.ред. Т.О. Мулик. Київ.: «Центр учбової літератури», 2020. 288 с.
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ. : КНЕУ, 2007. 592 с.
3. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств і об'єднань : підручник / І.О Бланк, Г. В. Ситник. Київ. : КНТЕУ, 2006. 780 с.
4. Волкова Н. А. Методичні аспекти бізнес-аналізу суб'єкта господарювання. *Інтелект XXI*. 2020. № 2. С. 47-50.
5. Гриценко Л., Боярко І., Шамкало К. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств. *Вісник Університету банківської справи*. 2019. № 2 (35-36). С.108-115.
6. Гужавіна І. В. Вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємства. URL: <https://esj.oa.edu.ua/articles/2013/n20/23.pdf> (дата звернення 24.05.2023).
7. Денисенко М. П., Зазимко О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52–58.
8. Дзюба І. В., Шашина М. В. Вплив факторів на збільшення прибутку підприємства. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/12285/1/2011_4_3_Dzyuba.pdf (дата звернення 02.06.2023).
9. Кальченко О. М., Шишкіна О. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів : Брагинець О. В. 2018. 522 с.
10. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності: підруч. Львів : В-во Львівської політехніки, 2019. 320 с.
11. Ковальчук Н. О., Гаватюк Л. С., Єрміїчук Н. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ ім. Юрія Федьковича : Рута, 2019. 336 с.

12. Кондратенко Н. О., Великих К. О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студентів бакалавріату усіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.

13. Лобова О. М., Ломоносов Д. С. Сучасна практика оцінки фінансового стану підприємств України із використанням національних моделей. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 94–99.

14. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль:, ТНЕУ, 2016. 304 с.

15. Мазур В. А., Томчук О. Ф., Браніцький Ю. Ю. Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 3. С. 7–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_3_3 (дата звернення 22.05.2023).

16. Малій О.Г. Фінансовий аналіз. Курс лекцій. Харків: ХНТУСГ, 2016. 157 с.

17. Матвійчук І. О. Фінансовий аналіз в прийнятті рішень : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 67 с.

18. Мельник Л. М. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Рівне: НУВГП, 2019. 35 с.

19. Насібова О. В., Івашкевич І. О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. №30. С.185-190.

20. Ніколаєва С. П. Сутність, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2011, вип. 20, ч. I. С. 317-324.

21. Павелко О. В. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності будівельних підприємств: методика та особливості проведення. *Вісник НУВГП*. 2020. №1, (89) С. 168–187.

22. Рузакова О. В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. №2, (304) С. 7–13.

23. Самайчук С. І., Крикунова В. М., Танклевська Н. С. Фінансовий аналіз : навч. посіб. ДВНЗ «Херсон. держ. аграр. ун-т». Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2019. 215 с.

24. Семенова К. Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №5-6 (282-283). С. 77–82.

25. Соболева Г. Г., Іванова Ю. Г. Завдання та моделі аналізу фінансового стану підприємства URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/83143848.pdf> (дата звернення 29.05.2023).

26. Сокольська Р.Б., Зелікман В. Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз. Навч. посібник. Частина І. Аналіз фінансової звітності. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 92 с.

27. Сорока Й.Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 2. С. 363–367.

28. Трусова Н. В., Терещенко М. А. Фінансовий аналіз підприємства: методика та практика: навч. посіб. Тавр. держ. агротехнол. унт. – 2-ге вид. Мелітополь : Мелітоп. міськ. друк., 2019. 272 с.

29. Тютюнник Ю. М. Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.

30. Фінанси підприємства: підручник. / кер. авт. кол. А. М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2008. 552 с.

31. Фінансовий аналіз промислових підприємств : навчальний посібник / за заг. ред. проф. В. Я. Нусінова ; ДВНЗ «КНУ», МОН України. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 511 с.

32. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / за ред. І. О Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

33. Загальна інформація про ДБП «Урожай». URL: <https://clarity-project.info/edr/13908422>.

34. Фінансова звітність ДБП «Урожай». URL: https://clarity-project.info/edr/13908422/finances?current_year=2022.

35. Фінанси різних форм бізнесу : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта. Суми : Сумський державний університет, 2017. 337 с.

36. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. С.12–15.

37. Череп А. В., Гамова О. В., Козачок І. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кондор, 2020. 268 с.

38. Щербань О. Д., Насібова О. В., Сухоруков Р. В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 82–88.

39. David Alexander, Anne Britton, Ann Jorissen, Martin Hoogendoorn, Carien van Mourik. International financial Reporting and Analysis, 6th Edition. 2014 Cengage Learning EMEA. 870 p.

40. Charles H. Gibson. Financial Statement Analysis, 13th Edition. 2013 South Western, Cengage Learning. 668 p.

41. Herve Stolowy, Misel J. Lebas, Yuan Ding. Financial Accounting and Reporting a Global Perspective. - 4th ed. 2013 Cengage Learning EMEA. 666 p.

42. Nga N. T. V., Long G. N. The choice of capital structure: A study on energy industry in a developing country. *Accounting*. 2021. № 7 (2). P. 289–294.

43. Palepu, K. G., Healy, P. M., Wright, S., Bradbury, M., & Coulton, J. (2020). Business analysis and valuation: Using financial statements. Cengage AU.

44. Financial Statements: A Step-by-Step Guide to Understanding and Creating Financial Reports. 3rd Revised edition (25 April 2020). New Page Books, US; 320 p.

ДОДАТОК А

**ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО
СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА»**

Таблиця А.1 – Наукові підходи до визначення категорії «фінансовий аналіз»

Автор	Визначення категорії
Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. [14]	«Фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності».
Бланк І. О., Ситник Г. В. [3]	«Фінансовий аналіз – це сукупність методичних прийомів дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, обумовлених об'єктивними і суб'єктивними факторами, які знаходять відображення у фінансовому обліку і звітності».
Сокольська Р.Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. [26]	«Фінансовий аналіз це система взаємопов'язаних методів обробки фінансової інформації підприємства, спрямована на визначення фінансових ресурсів та джерел їх формування з метою прийняття оптимального управлінського рішення».
Кондратенко Н. О., Великих К. О. [12]	«Фінансовий аналіз – оцінювання фінансового стану суб'єкта господарювання, виявленні можливостей підвищення ефективності його функціонування за допомогою раціональної фінансової політики».
Мельник Л. М. [18]	«Фінансовий аналіз – процес дослідження фінансового стану й основних результатів діяльності підприємства з метою виявлення й кількісної оцінки резервів підвищення ефективності його функціонування».
За заг. ред. проф. В. Я. Нусінова [31]	«Фінансовий аналіз – це цілеспрямована діяльність аналітика, що полягає в ідентифікації показників, факторів та алгоритмів та дозволяє, по-перше, дати певну формалізовану характеристику, факторне пояснення та (або) обґрунтування фактів господарської діяльності як таких, що мали місце в минулому, так і очікуваних в майбутньому, а по-друге, систематизувати можливі варіанти дій».
Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмер- жицька Н.Ю. [2]	«Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру».
За заг. ред. проф. Поддєрьогіна А. М. [30]	«Фінансовий аналіз – це дослідження фінансового стану суб'єктів господарювання з метою формування ефективних управлінських рішень. У результаті фінансового аналізу менеджер одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства».

Джерело : згруповано автором

ДОДАТОК Б
ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця Б.1 – Основні компоненти фінансової звітності підприємства

Складові фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства, прогнозування майбутніх потреб у позиках, оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство, ймовірно, контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності підприємства, структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Примітки	Обрана облікова політика, інформація не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО, додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз: облікової політики, ризиків або непевності, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання, діяльності підприємства тощо

ДОДАТОК В

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ КОЕФІЦІЄНТНОГО АНАЛІЗУ

Таблиця В.1 – Показники майнового стану підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика показника
Коефіцієнт зносу	Середньорічна вартість зносу Середньорічна вартість основних засобів (первісна)	< 0,5	Характеризує ступінь зносу основних засобів
Коефіцієнт придатності	1 – коефіцієнт зносу	> 0,5	Відображає частину основних засобів придатних для експлуатації
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	Середньорічна вартість основних засобів (залишкова) Середньорічна вартість майна підприємства	> 0,5	Визначає питому вагу основних засобів у майні підприємства

Таблиця В.2 – Показники ліквідності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика показника
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти + поточні фінансові інвестиції / Поточні зобов'язання	> 0,25	Показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Оборотні активи – виробничі запаси – готова продукція / Поточні зобов'язання	0,6 – 0,8	Відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків із дебіторами
Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	> 1	Показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань
Чистий оборотний капітал	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	> 0 збільшення	Свідчить про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність

Таблиця В.3 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика показника
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	$> 0,5$	Характеризує частку власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у діяльність підприємства
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$	< 1 , зменшення	Характеризує залежність підприємства від залучених фінансових ресурсів
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	> 1	Характеризує здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями за рахунок власного капіталу
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Власний капітал}}$	> 0 , збільшення	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, а яка – капіталізована
Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}}$	$> 0,1$	Характеризує наявність власного оборотного капіталу необхідного, для забезпечення фінансової стабільності підприємства та незалежності від позикових коштів

Таблиця В.4 – Показники рентабельності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика показника
Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$	> 0 , збільшення	Характеризує ефективність використання активів підприємства
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$	> 0 , збільшення	Характеризує ефективність вкладення коштів до даного підприємства
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід}}$	> 0 , збільшення	Характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.
Рентабельність продукції	$\frac{\text{Чистий дохід} - \text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$	> 0 , збільшення	Дає можливість визначити скільки підприємство отримує прибутку на 1 грн. витрат

Таблиця В.5 – Показники рентабельності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика показника
Коефіцієнт оборотності активів	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна вартість активів	збільшення	Характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів незалежно від джерел їхнього залучення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої <u>продукції</u> Середньорічна кредиторська заборгованість	збільшення	Характеризує швидкість розрахунків із постачальниками і підрядчиками та іншими суб'єктами – кредиторами, які обслуговують поточну діяльність підприємства в частині придбання
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна дебіторська заборгованість	збільшення	Дає можливість визначити, скільки разів упродовж аналізованого періоду обсяги надходжень від реалізації можуть умістити в собі середній залишок боргових прав
Термін погашення дебіторської заборгованості, днів	<u>Тривалість періоду</u> Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	зменшення	Термін погашення дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості показує середній період погашення дебіторської та кредиторської заборгованості
Термін погашення кредиторської заборгованості, днів	<u>Тривалість періоду</u> Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	зменшення	
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість реалізованої <u>продукції</u> Середньорічна вартість матеріальних запасів	збільшення	Дорівнює числу разів поповнення запасів за 1 рік
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна вартість основних засобів (первісна)	збільшення	Характеризує ефективність використання основних засобів
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	<u>Чистий дохід</u> Середньорічна вартість власного капіталу	збільшення	Свідчить про ефективність використання власного капіталу
Операційний цикл	Період обертання матеріальних запасів + Період обертання дебіторської заборгованості	Показує, скільки часу необхідно для виробництва, продажу та оплати продукції (товарів, робіт, послуг)	
Фінансовий цикл	Операційний цикл – Період обертання кредиторської заборгованості	ФЦ > 0 – підприємство зазнає потреби в грошах; ФЦ < 0 – свідчить про безкоштовне користування коштами інших підприємств	

ДОДАТОК Г
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ДБП «УРОЖАЙ» ЗА 2018-2022 рр.

Таблиця Г.1 – Баланс ДБП «Урожай» за 2018-2022 рр., тис грн.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Активи					
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	0	0	0	0	2,2
Основні засоби	2340	2338,7	2332	1834,6	1274,8
Усього за розділом I	2340	2338,7	2332	1834,6	1277
II. Оборотні активи					
Запаси	58	64,5	0,6	33,8	34,3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	81	48,7	896,8	586	818,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- з бюджетом	42,1	66,7	40,1	209,3	166,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	928,2	697,3	0	913,7	763,6
Гроші та їх еквіваленти	23	105,5	0	28,1	26,1
Витрати майбутніх періодів	3,5	3	1,7	1,4	0
Інші оборотні активи	11,3	23,4	0	934	108,1
Усього за розділом II	1147,1	1009,1	939,2	2706,3	1916,6
Баланс	3487,1	3347,8	3271,2	4540,9	3193,6
Пасиви					
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	2524,6	2524,6	2524,6	2537,5	2537,5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-950	-941	-810,6	-904,5	-1060,5
Усього за розділом I	1574,6	1583,6	1714	1633	1477
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Поточна кредиторська заборгованість за:					
- товари, роботи, послуги	101,6	83,9	1344	1179,9	996,3
- розрахунки з бюджетом	89	56	113,2	27,6	71,3
- розрахунки з оплати праці	124	114	100	79,6	88,2
- розрахунки зі страхування	0	0	0	56,3	9,2
Інші поточні зобов'язання	1597,9	1510,3	0	1564,5	551,6
Усього за розділом III	1912,5	1764,2	1557,2	2907,9	1716,6
Баланс	3487,1	3347,8	3271,2	4540,9	3193,6

Таблиця Г.2 – Звіт про фінансові результати ДБП «Урожай» за 2018-2022 рр.,

тис. грн.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1410,2	3087	3896,9	5811,7	4043,8
Інші операційні доходи	1052	0	0	0	309
Інші доходи	49,1	0	0	0	0
Доходи всього	2511,3	3087	3896,9	5811,7	4352,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1558,8	1832,7	1802,2	2587,7	1917,2
Адміністративні витрати	669,1	1275,6	917	1407,1	1313
Інші операційні витрати	68,4	0	1023,4	1912,5	1278,6
Інші витрати	206,6	0	0	0	0
Витрати всього	2502,9	3108,3	3742,6	5907,3	4508,8
Фінансовий результат до оподаткування	8,4	-21,3	154,3	-95,6	-156
Витрати з податку на прибуток	1,5	0	23,9	0	0
Чистий фінансовий результат	6,9	-21,3	130,4	-95,6	-156

ДОДАТОК Д
ПОКАЗНИКИ СТАНУ ТА СТРУКТУРИ БАЛАНСУ ДБП «УРАЖАЙ»

Таблиця Д.1 – Аналіз складу та структуру активів ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік										Абсолютне відхилення (+,-) 2022 р. до:			
	2018		2019		2020		2021		2022		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %				
I. Необоротні активи														
Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	2,2	0,07	2,2	2,2	2,2	2,2
Основні засоби	2340	67,10	2338,7	69,86	2332	71,29	1834,6	40,40	1274,8	39,92	-1065,2	-1063,9	-1057,2	-559,8
Усього за розділом I	2340	67,10	2338,7	69,86	2332	71,29	1834,6	40,40	1277	39,99	-1063	-1061,7	-1055	-557,6
II. Оборотні активи														
Запаси	58	1,66	64,5	1,93	0,6	0,02	33,8	0,74	34,3	1,07	-23,7	-30,2	33,7	0,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	81	2,32	48,7	1,45	896,8	27,42	586	12,90	818,3	25,62	737,3	769,6	-78,5	232,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:														
- з бюджетом	42,1	1,21	66,7	1,99	40,1	1,23	209,3	4,61	166,2	5,20	124,1	99,5	126,1	-43,1
	42,1	1,21	66,7	1,99	40,1	1,23	209,3	4,61	166,2	5,20	124,1	99,5	126,1	-43,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	928,2	26,62	697,3	20,83	-	-	913,7	20,12	763,6	23,91	-164,6	66,3	763,6	-150,1
Гроші та їх еквіваленти	23	0,66	105,5	3,15	-	-	28,1	0,62	26,1	0,82	3,1	-79,4	26,1	-2,0
Витрати майбутніх періодів	3,5	0,10	3	0,09	1,7	0,05	1,4	0,03	-	-	-3,5	-3	-1,7	-1,4
Інші оборотні активи	11,3	0,32	23,4	0,70	-	-	934	20,57	108,1	3,38	96,8	84,7	108,1	-825,9
Усього за розділом II	1147,1	32,90	1009,1	30,14	939,2	28,71	2706,3	59,60	1916,6	60,01	769,5	907,5	977,4	-789,7
Баланс	3487,1	100,00	3347,8	100,00	3271,2	100,00	4540,9	100,00	3193,6	100,00	-293,5	-154,2	-77,6	-1347,3

Таблиця Д.2 – Аналіз складу та структуру пасивів ДБП «Урожай» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік										Абсолютне відхилення (+,-) 2022 р. до:			
	2018		2019		2020		2021		2022		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума, тис. грн	Частка, %				
I. Власний капітал														
Зареєстрований капітал	2524,6	72,40	2524,6	75,41	2524,6	77,18	2537,5	55,88	2537,5	79,46	12,9	12,9	12,9	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-950	-27,24	-941	-28,11	-810,6	-24,78	-904,5	-19,92	-1060,5	-33,21	-110,5	-119,5	-249,9	-156
Усього за розділом I	1574,6	45,15	1583,6	47,30	1714	52,40	1633	35,96	1477	46,25	-97,6	-106,6	-237	-156
III. Поточні зобов'язання і забезпечення														
Поточна кредиторська заборгованість за:														
- товари, роботи, послуги	314,6	9,02	253,9	7,58	1557,2	47,60	1343,4	29,58	1165	36,48	850,4	911,1	-392,2	-178,4
- розрахунки з бюджетом	101,6	9,02	83,9	7,58	1344	47,60	1179,9	29,58	996,3	36,48	894,7	912,4	-347,7	-183,6
- розрахунки з оплати праці	89	2,91	56	2,51	113,2	41,09	27,6	25,98	71,3	31,20	-17,7	15,3	-41,9	43,7
- розрахунки зі страхування	124	3,56	114	3,41	100	3,06	79,6	1,75	88,2	2,76	-35,8	-25,8	-11,8	8,6
- розрахунки зі страхування	-	-	-	-	-	-	56,3	1,24	9,2	0,29	9,2	9,2	9,2	-47,1
Інші поточні зобов'язання	1597,9	45,82	1510,3	45,11	-	-	1564,5	34,45	551,6	17,27	-1046,3	-958,7	551,6	-1012,9
Усього за розділом III	1912,5	54,85	1764,2	52,70	1557,2	47,60	2907,9	64,04	1716,6	53,75	-195,9	-47,6	159,4	-1191,3
Баланс	3487,1	100,00	3347,8	100,00	3271,2	47,60	4540,9	100,00	3193,6	100,00	-293,5	-154,2	-77,6	-1347,3

ДОДАТОК Е
ГРУПУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РІЗНИМИ РІВНЯМИ
ПОКАЗНИКІВ

Таблиця Д.1 – Граничні значення класів відповідно до критеріїв

Показник	Граничні значення класів відповідно до критеріїв				
	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас
Рентабельність сукупного капіталу %	30 % і більше - 50 балів	від 29,9 до 20 % - від 49,9 до 35 балів	від 19,9 до 10 % - від 34,9 до 20 балів	від 9,9 до 1 % - від 19,9 до 5 балів	менше 1 % - 0 балів
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,0 і вище - 30 балів	від 1,99 до 1,7 - від 29,9 до 20 балів	від 1,69 до 1,4 - від 19,9 до 10 балів	від 1,39 до 1,1 - від 9,9 до 1 бали	1 і нижче - 0 балів
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,7 і вище - 20 балів	від 0,69 до 0,45 - від 19,9 до 10 балів	від 0,44 до 0,3 - від 9,9 до 5 балів	від 0,29 до 0,2 - від 5 до 1 бали	менше 0,2 - 0 балів
Граничні значення класів	100 балів	від 99 до 65 балів	від 64 до 35 балів	від 34 до 6 балів	0 балів

I клас – підприємства з гарним запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових коштів.

II клас – підприємства, які демонструють деякий ступінь ризику по заборгованості, але ще не розглядаються як ризиковані.

III клас – проблемні підприємства.

IV клас – підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після вжиття заходів щодо фінансового оздоровлення.

V клас – підприємства найвищого ризику, практично фінансово неспроможні.

ДОДАТОК Ж
ПРОГНОЗ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ПІДПРИЄМСТВА

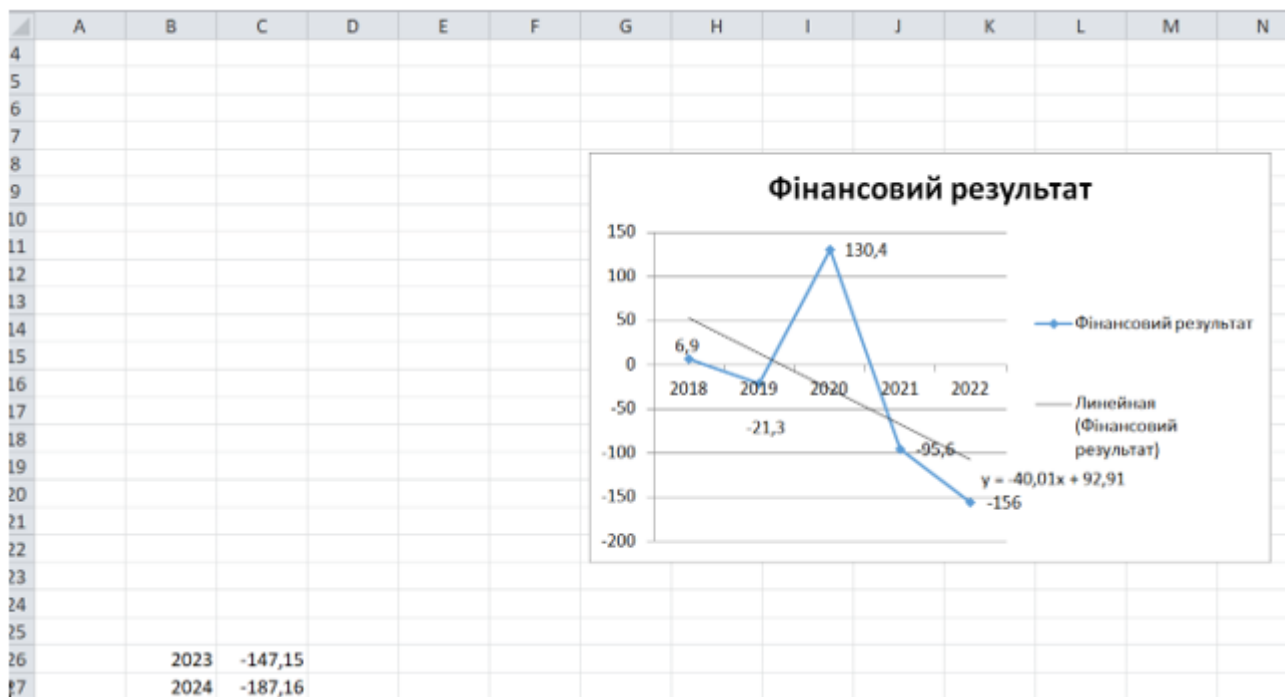

Рисунок Ж.1 – Розрахунок прогнозу фінансового результату на основі побудови лінії тренду за допомогою Microsoft Excel

ДОДАТОК И ФОРМУЛА ФАКТОРНОЇ МОДЕЛІ

Для проведення факторного аналізу валового прибутку підприємства методом ланцюгових підстановок пропонуємо використати таку факторну модель:

$$y = x_1 - (x_1 \times x_2) / 100$$

- де x_1 – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн;
- x_2 – частка собівартості в чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %;
- y – валовий прибуток, тис. грн.